PUŠLEK

Broj 37

Listek Hrvatskog kulturnog društva Međimurje-Ljubljana, kolovoz 2020 / ISSN 463-8234

Ne propustimo priliku raditi stvari koje nas u životu čine sretnima. Iskoristimo svaki dan najbolje što možemo.

(Štef Šimunić)

IZ SADRŽAJA:

»Stopinje preteklosti plešejo prihodnost«...2
Izložba »Dječje igračke iz hrvatske baštine — od tradicije do suvremenosti«...3
Teden ljubiteljske kulture...6
Valentinovo 2020...8
Dečji fašnjek u Hrvatskom domu...10
Priče iz Međimurja...12
Gostovanje teniske sekcije na moru i dvoboj u tenis centru Aldo-Strunjan...14
Seminari za ljubitelje folklorne umjetnosti, kreativnosti i kulture...15
Kulturni amaterizam u doba korone...16
Iz Međimurja...17
Predstavitev blagovne znamke »Objemi Hrvaško«...20
Predstavljanje Registra hrvatskih subjekata izvan RH u Hrvatskom domu u Ljubljani...21
Sudjelovanje predsjedništva SHDS na 31. tematskoj sjednici Odbora za Hrvate izvan RH Hrvatskog sabora...22
Jušekovo literarno ustvarjanje...24
Folklorna tradicija...25
Međimurska črna pisanica...26
Put od rodnog kraja do HKD Međimurje-Ljubljana...28
Moji osjećaji...29
»Drugo življenje« Ivana Blagusa...30
Grofovi Zrinski...32
Prelog...34
Nove internetske stranice Društva...35
Pita sa orasima i svježim sirom (skutom)...36

KOLOFON
Časopis *Pušlek* (broj 37/ISSN 2463-8234) izdalo je Hrvatsko kulturno društvo Međimurje-Ljubljana, Masarykova 14, 1000 Ljubljana, e- stranica: www.hkdml.si
TRR SI56 0201-0009-2449-987, DŠ 60566680
Glavna i odgovorna urednica: Renata Praća, tel.: 00386 41 636 064, e-mail: renata.praca65@gmail.com
Član uredništva: Štef Šimunić, tel.: 00386 41 615 007, e-mail: stefan.simunic@gmail.com
Lektorica hrvatskog jezika: Marina Crnković
Lektorica slovenskog jezika: Andreja Kovačič
Tehnička obrada: Renata Praća
Fotografije: Milan Kajić, Štef Šimunić, Betina Peranić, Biserka Vučenik
Naklada: 250 primjeraka
Tisak: Arma, Arpad Žoldoš s.p., Glavna ulica 1, 9220 Lendava

Časopis djelomično financira Središnji državni ured za Hrvate izvan RH i JSKD. Besplatno se dodjeljuje članovima i prijateljima Hrvatskog kulturnog društva Međimurje-Ljubljana, donatorima, prijateljskim kulturnim društvima i udrugama

UVODNIK

Poštovane čitateljice i čitatelji,

vjerujemo da se sjećate naših misli u uvodniku prošlog broja. Bili smo radosni što smo uspjeli realizirati sve naše ciljeve, pa čak i mnogo više. Godina 2019. bila je zaista uspješna i za nas neponovljiva.

Jeste li tada pomislili da nam se može desiti nešto strašno, nešto što će nas obilježiti za cijeli život? Sigurni smo da niste. Razmišljali smo o svakidašnjim banalnim problemima koji nam se danas čine tako nebitnim. Većina od nas sada svaki dan znatiželjno čeka na nove informacije o COVID-u 19, o stanju u Sloveniji, Hrvatskoj, o događajima u susjednim državama, u cijeloj Europi i svijetu, što se događa sa širenjem bolesti, eksperimentalnim pokušajima liječenja, o različitim doktrinama savladavanja bolesti, kako se zaštititi, o usporedbi s drugim zaraznim bolestima, i još, i još…

Vjerojatno svi želimo da je odnos prema nama vrijedan poštovanja, prijazan i dostojan. Je li takav? Ne želimo da nas plaše, da nam prijete i prognoziraju crnu budućnost. Želimo da nas obavještavaju stručno, argumentirano i s poštovanjem. To si svi državljani ove zemlje (i svijeta) zaslužuju. Bolest je učinila svoje… ljudi se mijenjaju, uče, napreduju i žele nešto dobro jer život je samo jedan. Vjerujemo da svi želimo opet po starom bez straha ulaziti u trgovine, ići na kulturne i sportske priredbe, koncerte, javne prijevoze. Prije ili kasnije mora doći i to vrijeme. Jednostavno mora.

Kulturni događaji su danas u drugom planu, a to je nešto što se tiče i djelovanja kulturnih društava. Naravno, egzistencija, briga za svakodnevni život je u prvom planu, pa ipak, svima nama nedostaju kulturni događaji. Ljudi smo stvoreni za suživot u zajednici, za druženja… to je naša duševna hrana. Nažalost, prve sankcije doživjela je upravo kultura. Naše društvo ima preko sto članova koji djeluju u devet različitih sekcija, na što smo vrlo ponosni. Više ili manje svi čekamo bolje dane kad će distanca druženja poprimiti normalni oblik, što znači da se nećemo bojati zapjevati, zaplesati, zaigrati na instrumente…. zagrliti se i družiti kao što mi znamo. Vjerujemo da je mnogima teško, posebno onima koji su sami, ali vjerojatno svi poznajete izreku: »što nas ne ubije, to nas ojača«.

U ovoj godini realizirali smo četiri događaja. Želimo da jesen bude uspješnija. Teško ćemo realizirati sve što smo planirali, ali potruditi ćemo se ostvariti barem dio našeg plana rada. Možda niste niti očekivali da ćete u ovim teškim vremenima čitati novi broj *Pušleka.* Rekli smo: A zašto ne? Za nas su naše čitateljice i čitatelji dragocjeni. A teme? Uvijek se nađu one dobre.

Kroz vrijeme je kultura ono što opstane. Kulturna baština je ono što čovječanstvo ostavlja svojim nasljednicima – bilo da se radi o arhitekturi, knjigama, slikama, glazbi, pjesmi, plesu…

Svaki poklonjeni dan našeg života iskoristimo najbolje što možemo. Posvećujemo li svaki trenutak stvarima koje nas vesele i proživljavamo li te trenutke s ljudima koji su nam blizu?

Ne izostavimo priliku da radimo stvari koje su važne u našem životu. Vrijeme brzo prolazi, iskoristimo ga jer izgubljeno se nikad neće vratiti. I prije svega, budimo strpljivi jedni prema drugima.

Ostanite zdravi i sretni!

Vaše uredništvo: Renata Praća i Štef Šimunić

»STOPINJE PRETEKLOSTI PLEŠEJO PRIHODNOST«
Srečanje folklornih skupin in pevcev ljudskih pesmi manjšinskih etničnih skupnosti

(Renata Praća)

Slediti stopinjam naših prednikov ni lahka naloga, je pa v ponos in veselje vsakega posameznika, ki mu tradicijska kultura nekaj pomeni. Zapeti, zaplesati, zaigrati pesmi in plese rojstnega kraja, domovine, ki jo nosimo v srcu vse življenje, obleči prelepo narodno nošo in tako spomniti naše sonarodnjake, ostale pripadnike manjšinskih etničnih skupnosti in navsezadnje vse ljudi okoli nas, s katerimi živimo v naši drugi domovini Sloveniji, da je tradicijska kultura neprecenljivo bogastvo, ki nima cene.

V Centru kulture Španski borci v Mostah je bilo v nedeljo, 2. februarja 2020, organizirano srečanje folklornih skupin in pevcev ljudskih pesmi manjšinskih etničnih skupnosti pod nazivom »Stopinje preteklosti plešejo prihodnost« v organizaciji ljubljanske izpostave Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti in Mestne občine Ljubljana. Naša folklorna skupina *Trsek* je ob spremljavi tamburaške skupine *Prijatelji* premierno zapela in zaplesala splet međimurskih pesmi in plesov pod nazivom »Senokoše tam pri gaju«. Nastop si je ogledal tudi Nikola Matulin iz Kulturno umetniškega društva Donji Vidovec, kar je bilo plesalcem, pevcem in tamburašem v veliko veselje, saj je on tudi naš mentor. Tamburaška skupina *Prijatelji* je samostojno zaigrala *Od Središča do Podturna* in međimurski čardaš, mešani pevski zbor *Katruže* pa je zapel pesmi *Golob ne pozabi me* in *Deca, moja deca*. Strokovni spremljevalki dr. Vesna Bajić Stojiljković in Neva Trampuž sta naše nastope zelo dobro ocenili, kar nam je v spodbudo za vnaprej.

Poleg našega društva so se srečanja udeležili še člani Međimurskega kulturno umetniškega društva *Ivan Car*, Kulturno umetniškega društva *Sevdah* in Kulturno umetniškega društva *Mladost*. Vsa društva so iz Ljubljane. Kaj si želimo v prihodnosti? Mogoče malo pozornosti v medijih (predvsem na spletnih straneh organizatorja, ki nas skozi projekte delno financira), saj v Sloveniji živi precejšnje število pripadnikov etničnih manjšinskih skupnosti, ki skozi kulturna društva in organizacije skrbijo za ohranjanje svoje tradicijske kulture.

Izložba »DJEČJE IGRAČKE IZ HRVATSKE BAŠTINE – od tradicije do suvremenosti«

(Vatroslav Spudić)

»Tata, kupi mi auto, bicikl i romobil, kupi mi medu i zeku, kolica Jugovinil« poznata je pjesma koju su davne 1958. godine na festivalu u Opatiji otpjevali Ivo Robić i tada mala djevojčica Zdenka Vučković. Tu sam pjesmu naučio još kao dječak, pogotovo, kada sam se s roditeljima slučajno našao u blizini trgovine igračaka. I tu sam pjesmu ponovno pjevušio poslije toliko godina (čak desetljeća) jedne lijepe večeri u Slovenskom etnografskom muzeju u Ljubljani. A povod su bile predivne igračke, koje su budile toliko veselih sjećanja na moje djetinjstvo, a po mnogim osmjesima na licima i djetinjstva mnoštva posjetitelja izložbe, koja je 20. veljače ove godine otvorena povodom predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske unije.

Gostujuću izložbu zagrebačkog Etnografskog muzeja pod nazivom »Hrvatske dječje igračke između tradicije i suvremenosti«, autorice dr. sc. Iris Biškupić Bašić, zajednički su otvorili državna tajnica u Ministarstvu kulture Republike Slovenije Petra Culetto i državni tajnik u Ministarstvu kulture Republike Hrvatske Ivica Poljičak.

Otvorenje izložbe privuklo je veći broj uzvanika, a prisustvovali su i privremena otpravnica poslova Veleposlanstva Republike Hrvatske u Ljubljani Romana Franulović-Bušić i gradonačelnik Marije Bistrice Josip Milički, kao i ravnateljice muzeja, Tanja Roženbergar i Goranka Horjan.

Na otvorenju je nastupila naša folklorna sekcija *Trsek* s svojim novim spletom »Senokoše tam pri gaju« i tamburaška skupina *Prijatelji*, a članice našeg društva iznenadile su posjetitelje izložbe domaćim hrvatskim kolačima.

Izložbu je autorica zamislila kao putovanje kroz povijest igračaka nastalih u Hrvatskoj i od hrvatskih autora. U prvoj dvorani izložene su igračke koje su početkom 20. stoljeća izrađivala djeca, potom igračke koje su za djecu izrađivali odrasli, a koje su postale dio muzejskog fundusa već od 1919. godine. Dio postava prikazuje igračke nastale u pojedinim centrima u kojima ih je većina stanovnika radila organizirano za prodaju. Jedno od najranije organiziranih mjesta u kojima je započela sustavna proizvodnja dječjih igračaka je selo Vidovec, nedaleko Zagreba. Tamošnji su majstori izrađivali brojne motive, a najčešće životinjske likove. Pedesetih godina 20. stoljeća prestala je djelatnost u Vidovcu i više se nikada nije obnovila.

Izlaskom iz prostora Vidovca posjetitelj dolazi do Zelova u Dalmatinskoj zagori, u kojem su se sve do početka 21. stoljeća izrađivale drvene igračke. I u ovom selu postojala je organizirana izrada, igračke su potisnutog kolorita, obojene nježnom žutom bojom s blagim crvenim i zelenim šarama, jednostavnih oblika poput konjića, leptira, svirala i zrakoplova, s malo geometrijskog uresa, neprecizno oblikovane nožićem.

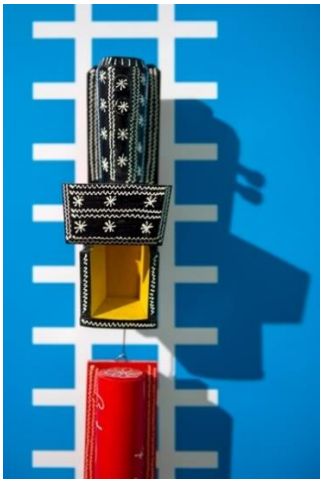

Početkom 21. stoljeća i u Zelovu je prestala izrada igračaka. Ulaskom u centralnu dvoranu posjetitelju se pruža pogled na Hrvatsko zagorje. Ovu izložbenu dvoranu kao i cijelu izložbu likovno je oblikovala autorica Nikolina Jelavić Mitrović, koja je na zanimljiv i atraktivan način slijedila ideje izložbe te odraslima, a posebno djeci približila igračke i lokalitete na kojima su nastale.

Duga je povijest izrade igračaka u Hrvatskom zagorju, u mjestima Stubički i Bistrički Laz, Gornja Stubica, Tugonica, Turnišće, Jerovec, Bedenec, Globočec i Marija Bistrica. Igračke su uvijek izrađivali muškarci, a oslikavale žene pa je svaka igračka na određeni način jedinstvena. Njihov je izričaj nepromijenjen već generacijama pa je Umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka s područja Hrvatskoga zagorja 2009. godine upisano na UNESCO-ovu Reprezentativnu listu

nematerijalne kulturne baštine čovječanstva te je potvrđena njihova važnost i vrijednost na svjetskoj razini.

Izložene su i velike, desetak puta uvećane kopije dječjih igračaka nastale u majstorskim radionicama Ivice Mesara iz Tugonice i Josipa Fijana iz Marije Bistrice. Ove su igračke postavljene na Trgu pape Ivana Pavla II. u Mariji Bistrici, a dio su kolekcije predimenzioniranih igračaka koje krase bistrički trg, a na ovoj će izložbi razveseliti djecu koja u njima mogu sjediti i gledati filmove o hrvatskoj kulturnoj baštini bističkog kraja. Uz navedeno, autorice su osmislile i dječju igraonicu u kojoj se djeca mogu i poigrati s originalnim zagorskim igračkama.

Na izložbi su predstavljene danas vrlo rijetke igračke hrvatskih tvornica i majstorskih radionica. U Hrvatskoj se sredinom 50-ih godina prošlog stoljeća iz manjih zadruga ili industrijskih pogona razvijaju tvornice koje su proizvodile dječje igračke, a među njima najpoznatije su tvornice »Biserka« i »Uzor« u Zagrebu, »Jugoplastika« u Splitu, tvornica lutaka i igračaka »25 maj« u Dubrovi kraj Labina, Lanena industrija Osijek i Krapinska tekstilna industrija s tvornicom »TIK-TIK«, a sve su djelovale do 90-ih godina. Na ovoj je izložbi eksponatima posebno zastupljenija zagrebačka tvornica »Biserka« koja je mnogima bila poznata po proizvodnji dječjih plastičnih igračaka prema likovima iz priča i filmova Walta Disneya.

Na izložbi su zastupljene i plišane igračke nastajale u majstorskoj radionici Ružice Vavra u Zagrebu već od 1949. godine, a 150 plišanih igračaka zaštićeno je autorskim pravima. Naposljetku kroz vremeplov igračaka izlažu se igračke 21. stoljeća, ne samo one Hrvatskog zagorja, već i one koje nose potpis hrvatskih dizajnera i umjetnika koji stvaraju zanimljive, didaktičke igračke koje omogućavaju djeci da i sama kreiraju novu, vlastitu igračku od postojećih elemenata. U fundusu muzeja čuvaju se igračke Gorana Lelasa umjetnika koji je s poznatom tvrtkom za proizvodnju art igračaka StrangeCo iz San Francisca 2007. godine realizirao projekt u suradnji s MoMa-om.

Drugi je hrvatski produkt dizajner Marko Pavlović osmislio didaktičku igračku naziva Oblo Spheres proizvedenu u Kanadi 2010. i Logiq Tower 2015. godine od investitora Marka Cahsensa i tvrtke Great Cirkle Works Inc.. Izložena je drvena didaktička igračka Mačka akademskog slikara Zlatana Vrkljana koji ju je 2009. godine osmislio, a izveo stolar i dizajner Marko Plavčić te dvije drvene ekološke igračke Damira Adamovića iz Ivanić Grada.

Ovom izložbom, na kojoj su izloženi najzanimljiviji i najvrjedniji predmeti iz zbirki dječjih igračaka, Etnografski muzej želi posjetiteljima Slovenskog etnografskog muzeja proširiti spoznaju o ovome dijelu hrvatske baštine koji je često bio zanemarivan i marginaliziran, a danas je postao dragocjen dio kulturne stvarnosti.

TEDEN LJUBITELJSKE KULTURE (v letu 2020 nekoliko drugače)

(Renata Praća)

Teden ljubiteljske kulture že vrsto let zaznamujejo kulturni dogodki, ki se odvijajo po vsej Sloveniji in v zamejstvu v sodelovanju z Zvezo kulturnih društev Slovenije in območnih izpostav Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti skupaj s številnimi kulturnimi društvi in njihovimi zvezami, kulturnimi zavodi, lokalnimi skupnosti, šolami, vrtci, knjižnicami, muzeji, posamezniki… Vsako leto se začne z nacionalnim odprtjem v enem od slovenskih središč in se nadaljuje z večjimi regijskimi dogodki, ki se povezujejo z več kot 1000 lokalnimi dogodki po vsej Sloveniji, in sicer z namenom, da se odda priznanje velikemu številu kulturnih ustvarjalcev, ki svoj čas in energijo ljubiteljsko namenjajo kulturi. Projekt je zasnovan po zgledu podobnih projektov v drugih evropskih državah, ki na ta način vsako leto opozarjajo na pomen in množičnost ljubiteljskega ustvarjanja.

Bogata produkcija ljubiteljske kulture na področju vokalne in instrumentalne glasbe, gledališča, lutk, folklorne, likovne in literarne dejavnosti, plesa in filma, se vsako leto pokaže v 25.000 odrskih predstavitvah prireditvah in razstavah. Zaradi raznovrstnosti oblik, vsebin in različnih ravni zahtevnosti je kulturno ljubiteljstvo področje, ki omogoča sodelovanje vsem družbenim skupinam in posameznikom, ne glede na starost, geografsko, etnično ali katerokoli drugo pripadnost (vir teksta: https://tlk.jskd.si).

Dovolj naštetih razlogov, zaradi katerih je tudi naše društvo vsako leto z velikim veseljem organiziralo svoj dogodek v Tednu ljubiteljske kulture.

Bila so to medgeneracijska srečanja staršev, starih staršev, otrok in vnukov pod nazivom »Tri generacije pojejo, plešejo, igrajo, ustvarjajo…«. Na zanimiv in predvsem vesel način smo učili naše najmlajše o međimurski kulturni tradiciji, hrvaški in slovenski. Otroci, še posebej člani otroške sekcije *Žabice*, so imeli radi tovrstna druženja, ko so skupaj s svojimi domačimi zapeli, zaplesali ali zaigrali na inštrumente, ustvarjali ročna dela, se družili…

V letošnjem letu je, iz vsem nam znanih razlogov, Teden ljubiteljske kulture potekal v nekoliko drugačni obliki, kot smo bili vajeni. Aktivnosti so v večini potekale na medmrežju – na spletni strani TLK tlk. Jskd.si (https://tlk.jskd.si) ter na socialnih omrežjih, Facebooku in Instagramu. Rdeča nit letošnjega festivala ljubiteljske kulture in umetnosti je bila inštrumentalna glasba, za večjo promocijo med mladimi in mladimi po srcu pa je

poskrbel Dejan Krajnc, letošnji ambasador Tedna ljubiteljske kulture, klarinetist, pevec, radijski in televizijski voditelj, član glasbene skupin Poskočni.

Za sodelovanje se je bilo treba prijaviti na prej omenjeni spletni strani in prijaviti spletno vsebino, ki so jo udeleženci pripravili doma v času karantene.

Teden ljubiteljske kulture je uradno potekal tretji teden v maju, ko se je odvijala večina glavnih in večjih dogodkov, vendar pa so društva in ostale sodelujoče organizacije ter posamezniki svoje prireditve in dogodke lahko prijavili do 15. junija. Za vse prijavitelje dogodkov so potekale tudi nagradne igre z zanimivimi in atraktivnimi nagradami.

Naši člani, predvsem mlajši (pa tudi tisti, ki so mladi po srcu) niso lenarili v času karantene. Razen članov tamburaške skupine *Đilkoši*, ki se jim je v mesecu juniju le uspelo srečati in skupaj zaigrati, so ostali pridno vadili doma.

Z objavo kolaža domačih posnetkov smo tako tudi mi sodelovali pri promociji ljubiteljske kulture in pokazali, da se z malo dobre volje da ustvarjati nekoliko drugače.

Bil je to čas za vadbo v domačem okolju in druženje ob petju, igranju,… razmišljanju o lepih časih, ko smo lahko sproščeno hodili na festivale, koncerte, prireditve, dogodke... Obujali smo spomine in na glas sanjali, kam bomo šli, kaj bomo počeli, ko se vrnejo stari časi. Pogrešali smo delo v naših sekcijah, tudi tiste trenutke, ko smo bili naveličani ponavljanja določenih taktov, korakov, besedila,… pa saj še vedno vse to pogrešamo!

Do prihoda boljših in varnih časov naj bodo naši najmlajši člani še naprej inovativni v izdelavi novih inštrumentov, naj pridno vadijo s svojimi starši, tako kot mali Viktor in Živa. Seveda, tudi Franciju privoščimo čim več časa za vadbo trobente, v upanju, da bo to v veselje njegovi ženi (in sosedom).

Glas o ljubiteljski kulturi, kateri mnogi posvečamo veliko svojega prostega časa, bomo na ta način širili še naprej.

V naslednjem letu pa bomo ponovno pripravili naše medgeneracijsko srečanje v Hrvaškem domu, zato že sedaj vabimo vse, ki so v letošnjem Tednu ljubiteljske kulture sodelovali v predstavitvi delovanja našega društva na spletnih straneh, da se nam takrat pridružijo v živo.

VALENTINOVO 2020 (Saka zobava je bolja!)

(Štef Šimunić)

Nekima je dogo trebalo da jo nojdejo, nekoji jo osečajo od mladih ljet, a nekoji jo još iščejo. Kajpak govorim o onoj pravoj ljubavi, koja nas čini srečnima, a koju proslavljamo sako ljeto 14. veljače na dan zaljubljenih – Valentinovo.

Simbol dena zaljubljenih je Amor (v rimski mitologiji bog ljubavi), kojega pokožejo kak drži luka i strelo, jer se veruje da se on kojega pogodi s čarobnom strelicom odmah zaljubi. Poljek srečnih ljubavi koje traju celi život, so i one koje se fnogipot opevaju i spominjejo kak nesrečne…

Ako ste štelji doživeti provi Valentinov ugođaj ste moralji dojti na našo zobavo, a jo vam pišem o tom malom – velikom događaju. Siguren sem da ste jo i vi doživeli kak jo, uz pesmo, dobro društvo, ugodnu atmosferu, dobro glozbo i hrono.

Opustili smo se uz ljefko igranje romantičnih not. Kaj je ljepše od toga da za svojo drago osigurate večerijo i poslje toga zaplešete svoj omiljen ples. Si smo se družili i delili si komplimente: kak nam je ljepo, ovo je najbolja zobava do ve, saka zobava je bolja! Znomo uživati… Posječivali smo se za stoljima, kak da se več dogo nismo vidlji, spominali se i nazdrovljali. Je, drogi moji, takva je bila Valentinova zobava našega društva, kojo smo prvi pot organizirali baš na petek 14. veljače, na dan zaljubljenih.

Onak spontano bez veljkih očekivanj i obavez. Znomo mi to, tak so nam reklji dečki iz Čakovca. Oni so ve več stolna skupina »Aquarius«, koji znojo naprajti nekaj več, nekaj kaj se ljudima vidi, nekaj kaj te ispunjava i naproji srečnoga. Uz sjajni čakovečki band, noge so some krenule u ples.

Ako tak dojdeš med svoje prijatelje iz društva, unda je to garantirano da boš odnesel dimo zadovoljstvo i veselje za sutrašnji dan. Spontanost i dobre namere smo vidli i na »plesu srca«. Bečki valcer za se koji so se priključili, zavrteli po plesnem podu i očekivanja što bo

ostal do kraja? Marija Posavec je vljekla brojke (srčeca) vrečice f koji je bilo 80 kandidatov za nagrade. Teklo je poljefko i zobavno, no niso plesoči išlji mom dolji jer so imeli več željeza v jognju (več brojki – »srčekov za pobedo«). Na kroju je to ni niti tak važno jer smo bili priprovljeni reči važno je sudelovati. Znom da se nekoji s tem nebi složili ali nemremo si pobediti?

Prvo nogrado je dobil simpatičen par, naši člani koji redovno hodajo na zobave (Marković Amalija i Martin). Veljka srca za nograde i mala srčeca za izvločenje so naprajlje naše *Cvetke* (sekcija ručnih radova *Cvet*). One skupa z predsednikom podeljijo nograde. Ovo ljeto so bile bogote i ukusno izbrone – pogotovo glavna nagrada za prvo mesto.

Večer puna romantike i druženja je joko brzo prešla. Ostal mi utisak (pečat), kak da je to recept po kojem moramo zobavo večpot ponoviti. Ako se imamo radi unda je ni nikaj teško.

Vidimo se na Međimurski noći 27. studenog 2020!

- Ako ti je ljubav istinska i prova z srca jo ne spere niti Mura niti Drova.
- Ljepo je da saki den z ljepim rečima i delima pokažemo ljubav svojim partnerima i bližnjima.

Zanimljivost: *Svake godine, na četrnaesti dan mjeseca veljače, svijet nakratko zastane i uspori, raznježi se i zacrveni. Obojeni u crveno i posuto ružinim laticama, Valentinovo je praznik koji u sasvim običan zimski dan unosi malo čarolije i puno ljubavi. Od prvih ljubavnih pisama koje su mladi Rimljani u petom stoljeću pisali svojim djevojkama pa sve do danas, Valentinovo je ostalo dan posvećen ljubavi i zaljubljenima koji nikoga ne ostavlja ravnodušnim i koji će, bar nakratko, raznježiti i najveće skeptike.*

Kako je započela njegova priča?
Kako je 14. veljače postao najromantičniji dan u godini?

Priča o Valentinovu započela je sa svetim Valentinom čije ime i danas nosi taj dan. Prema legendi, rimski car Klaudije odlučio je da se njegovi vojnici ne smiju ženiti, kako bi ostali fokusirani na svoj posao. Ipak, sveti Valentin nastavio ih je tajno vjenčavati, zbog čega je završio u zatvoru i bio osuđen na smrt. Svoje posljednje pismo koje je napisao djevojci u koju se zaljubio je podpisao »S ljubavlju, tvoj Valentin«. Istim riječima, svoja su pisma djevojkama završavali i mladi Rimljani u petom stoljeću kada je dotad poganski praznik pretvoren u regiliozni, a mnogi ih koriste i danas kako bi izjavili svoju ljubav. Kroz stoljeća, Valentinovo se stalno mijenjalo, baš kao i tradicija i običaji koji su ga uvijek pratili. Danas, dan zaljubljenih prerastao je sve granice i postao dan posvećen ljubavi, u najširem smislu te riječi i svakom obliku u kojem dolazi.

DEČJI FAŠNJEK U HRVATSKOM DOMU

(Katarina Brodarić)

I letos je dječja sekcija Žabice mela fašnješko veselje, ali malo drugač nego prijašnja leta. Ve so več malo vekši, pak so ključe za vlodanje dobili več tjeden dni prije fašnjeka, tak da so lefko vlodali celi tjeden. A kaj je posojeno je treba vrnoti. A zno se da se ključi vročajo dok se maškore pokoplje, a to je na pepelnično sredo. Jer i inače imajo međimurske vurice sako sredo, se jim ne bilo teško još jempot obleči vu maškore.

A bormeš se jih je nabralo lepi broj sake felejočki. Letos po zimi ga ne bilo snega da bi deca lefko delala snegoviča pak se je njihova voditeljica Magda oblekla vu Snegoviča. Kakvo veselje je bilo to za deco, pogotovo ako so jo lefko malo potegli za nos.

Bilo je veselo, plesalo se je, popevalo, skokalo, kak se za deco i maškore šika.

Dok so se malo zmočili od plesa i skokanja je došla i Storamama z Međimurja. Maškori so se poseli na pod i poslušali kaj jim bo povedala.

Povedala jim je da so maškori vu Međimurjo popevali »tu za len, tu za len, kaj bo kleto velki len«. Da bo velki len je bilo važno jer so se z lena delale plofte . Povedala jim je da so se i deca vu Međimurju obločila vu maškore – to so bili kavboji i indijonci, ali so kavboji ne meli plastične pištolje, jer ga jih ne bilo neti za kupiti, nego so to bile bote, a indijonci so meli prove perjanice, jer je na sakom gruntu bilo čudaj kokoši i kokotov. Igrali so se i svate, jer so pucice joko rade bile mlode (neveste). A bormeš bili so i cigančeki. No to se je ne moralo čudaj obločiti ili mazati, jer so itak meli dost strgane oprave, a prašni so bili od proha z pota, jer so unda ne bili poti asfalterani. I još stvori jim je Storamama povedala, ali

dok so si malo počinoli, je pok počelo veselje skupa s Snjegovičom.

A kaj, kaj se je najempot Piratka počela plakati. Kaj je nampak? Joj opav ji je mlečni zobek! Ajde si maškori v akcijo i dok se zobek našev je bilo još vekše veselo.

Dok je naš predsjednik Štef videl te vesele maškore je ne snev smeha z lica, ništ je ne govoriv, samo se smejav i diviv. Maškori so se mo lepo zafolili za njegov veljki ključ i lepo so mo ga vrnoli.

Ali deca nebi bila deca, ako se nebi nekaj zmislila. I tak so si oni za saki slučaj dola najprajti svojega maloga ključa. No ve je bilo treba još samo maškora pokopati.

Magda si je sločila Snegoviča kak da se rastoplja i to je značilo da je maškor zakopan.

A baš je i vreme bilo takvo, dok so maškori dohojali je počev malo sneg naletovati, a dok so vrnoli ključa je sneg prestav. Tak so naši maškori zbilja otirali zimo. Po semo temo so si zaslužili krafljine i soka. Znom, nešči bo rekav, a ne znate da je na pepelnično sredo post, a krafljini so kao masni.

Znomo, ali več so negda gospodin vu cirkvi rekli da mala deca, betežni i stareši ljudi nemajo posta.

Mislim da vam i slike čudej lepoga povedo.

PRIČE IZ MEĐIMURJA

(Štef Šimunić)

Urednik emisije »Južni vetar« koja se emitira na Radiu Študent nas je pozval na sudjelovanje. Od Međimurcev je štel čuti priče koje bodo v izvorni kajkavščini (međimurščini) i nek slušateljem poveju nekaj domočega, vezano na rodni kraj.

Ljepo je čuti domaču reč dok smo si v brigaj za svoje zdravlje i zdravlje svojih bližnjih.

Časa za napisati svoju priču je ni bilo, pok sem prosil našega pisca Ivana Blagusa da prečitam anekdotu koju je on napisal za Pušlek »Valentinove čižmice«. Napisal jo je po prepovedanju njegve mame Franciske Blagus. Fnogi od nas smo jo čulji od naših roditeljov, ili mamic i japic. Martik je to koji od nas i doživel?

Priča nas je odpeljala v kraj de smo se rodili. To je falačec zemlje med Murom i Drovom.

Poljek naše priče je Mladen Zobec (autor i urednik emisije »Južni vetar«) dobil još dve priče iz Međimurja. Denes vam objavljamo priču koju je poslal Saša Rakić.

PEPEKOVI KOKOTI (Saša Rakić)

Moj japica se zvol Stjepan Požgaj, a Pepek so ga zvoli, ili Pepo brate. Bil je rodom iz Belice. Hajdi svega radnoga cajta je delal na ciglani v Belici. To vam je bila jena od tri ciglane štere su v Međimurju delale posle drugoga svetskog rata. Još su tu bile i ciglane v Šenkovcu i Mihovljanima. Ciglane so vam obično bile na onim mestima de je bilo v zemlji čuda gline. A se te ciglane su bile v rokama bogatoga Morandinija mlajšega. Ciglanama je v ono vreme išlo čistem v redu. Je tak rat bil gotof, pok je trebalo i čudaj toga zgraditi. A ciglane so delale materjola z šterim se gradilo i delala opeka, črepi i cigli. Delati na ciglani je ne bilo lefko. Bilo je to jeno od najtežeših del, zoto jer su radniki se morali delati ručno, z rokami. Neje bilo kak denes, kaj se mašingiver delal. I bilo je tre dostik snoge kaj bi to čovek mogel delati kak tre. Rekli bi stareši, delati posla onak kak Bog zapoveda. Na ciglani v Belici je delalo 80 radniki. Od toga ga največ bilo onih šteri su delali kak se reklo, sezonski. A to so večinoma bile mlajše puce i žene z okolnih seli.

Celi te proces delanja cigla i ostalih stvori je mel jen svoj, bomo rekli ciklus šteri je vek počinjal na jesen. Čim je počela jesen počelo se z prekopavanjem zemlje v, kak se onda reklo, »bajeru« jer je zemljani material za proizvodnju opeke bil v slojevima. Ona nemasna zemlja je bila na otprilike 2 metara globoko, potli je išla masna potli toga tusta, dok je najmasneša bila najglobljejša i najdalje je trebalo kopati do nje. Da bi došli do te najmasnejše je trebalo kopati negda čak i do 2,5 metra. Si morete misliti kak je to bilo teško i kak je trebalo čuda kopati? Zemlja se prekopavala kaj bi se ona masnoča zmešala z običnom zemljom. Ta najboljša masna zemlja se največ nucala za črep i pokrivače za na krov, šteri su išli na kraju gori na krov. Zemlja se prekopavala celo zimu, čuda, čuda pot i po snegu, dežđu i vetru, jer je trebalo preprajti dosta materiala za dugu sezonu. Na pretuljetje tak koli štrtoga meseca se počelo delati i počela je proizvodnja. Unda je došlo največ onih sezonskih radniki, šteri su onda delali na ciglani. To so večinoma bile puce, dekle i mlajše žene z okolnih seli.

Ciglana je mogla naprajti na jen den okoli 12 – 14 hiljada komodi cigli i črepa okoli 700 – 800 komodi. Ženska radna snoga je večinoma delala na proizvodnji črepa jer je te posel bil malo ležeši. Ostali su delali z posebnim tačkami z šterima su vozili opeku od preše na plac, de se metal v »griče«. Moj japica Pepek je bil ložač na peči za opeke i črepa. Brener su rekli tem ljudima, šteri su delali na tom mestu. On vam je bil samouk, som se je se nafčil, tak je lepo znal z rokami delati se kaj se je zamislil. Drvene igračke je tak lepe znal napraviti. Mi je deda

povedal da je i japičin japa bil provi majstor i da su v seli rekli da je mel zlotne roke.

I tak dok vam je opeka bila berajt za pečenje, ložači so počeli hitati nuter v peč posebnoga ugljena, tak dogo dok se ni spekel i zodnji komad cigla. To celo vreme je trebalo držati temperaturo ognja v peči na istome. Pa su vam tak oni znali i po por dni i noči biti polek peči. Negda čak i za svetke jer se ogenj ne smel vgasnuti.

Tak je jedno večer moj japica Pepek več ne znal kaj bi začel, pak je zel komad gline i odnesel ga je v svojo brenersko sobo. To vam je bilo mesto de su te radniki jeli i počivali si dok su mogli. Počel je z rokami obračati te komad gline i z njega je napravil jednoga mologa ftiča.

Jedne je jeseni išel on k svojemo bratu v Slavonijo na berbu šljiva. Dok je sedel v cugu je slučajno na krovu jedne hiže videl kokota naprovljenoga iz gline. To mu se je fest - fajn vidlo, pak je pomislil da bi i on to tak mogel delati dok dojde dimu, ili probati, bor da bu videl kak bode zišlo. Dok se vrnul dimu je počel pomalim delati kokote i još nekše dedeke i figure z gline, sikakšnih formi. Prvo so zgledali bole kak kakšne piramide.

Najbolše od sega je bilo to, kaj on nikome ni rekel da to dela. Malo je bil stroho i neje znal kaj bodo drugi rekli, a i neje bil siguren kak bo to zišlo na kraju. Pok kaj mu se nadu drugi smejali. Za to je znal samo njegov pajdaš, šteri je slagal sirovo opeko v peč. Moral mu je to povedati, jer bez njega je ne mogel deti nuter v peč kaj se kokoti spečejo.

Dok se japica nafčil i sprakseral kak delati je naprajil lepe kokote, tek onda je sima pokazal z čim se on bavi i povedal kaj mu je to lepo delati. Od seh je dobil same reči hvale. Morate znati da je za ono vreme to bila velika stvar, jer je nišče ne to delal tak na selu. Z početka je delal samo kokote, potli je počel delati i razno – razne druge dedeke i figure. Za njegov zanat v slobodno vreme su jako fletno zazvedeli po celom Međimurju. Čak su po kokote hodali i ljudi z Podravine, Zagorja, Mađarske, Slovenije, Istre i Dalmacije. Evo, što zna martik i vi na svojemu krovu imate Pepekovega kokota? Se svoje kokote je japica daval zabadav. Nesi je štel jemati za to nikše peneze. Poklanjal jih je sakome šteri si je došel po njih. Bi se reklo da je ne mel nosa za »biznis«, ali v ono vreme na seli je to ne bilo tak interesantno. Japica je navek govoril da ono kaj nam je zemlja dala zabadav, nemamo pravo mi zeti i za to iskati peneze. »Zemlja je zemlja, samo kaj sam joj ja promenil formu« - znal je reči japica i »kak takša saki ju mora dobiti zabadav«. Bil je velik poštenjok, pak su mu ljudi itak znali ostavljati nekšega tringeta za njegov posel.

Naruđbe za svoje kokote je primal i lepo ih zapišuval z klajbasom v jeno knjigu, štero je on zvol registar. Navek je bil srečen dok si je nešči naručil kokota. Njemu je bila najvekša sreča kaj su ljudi znali za njega i kaj bodo meli njegove kokote. Bil je ponosen na sebe i to mu je vredilo već kak penezi.

Čuda od teh svojih kokoti je napravil v noči, dok je na ciglani metal ugljena na ogenj. Ipak večino svojih kokotov je napravil doma v slobodno vreme i to v svoji drvarnici, štera je bila polek škednja.

Dok je delal v svoji drvarnici neje mel rad nikoga starešega, kaj bi bil poleg njega pri delanju svojih kokotov. Rekel je da dok su deca poleg njega, mom ima vekšu volju za delati. Deca navek iskreno poveju dali je kokot v redu ili ne. Deca su mu ne bila jalna i furt su povedala istinu.

Kak je vreme išlo japica je delal se več i več kokotov, a posla na ciglani ga bilo se menje i menje.

Pomalim je došel cement v prvi plan, kak i beton. Došli su drugi materiali, šteri su stisnuli opeku i druge proizvode vun i nesu se več tak čuda koristili.

Početkom 80 – tih se zaprla ciglana v Belici. Jeni velijo zato jer se več ne koristilo tolko cigla, a drugi pak da ga ne bilo dosti dobre zemlje z šterom bi se moglo delati. Dok se ciglana zaprla nesu se ljudi preveč brinuli niti kričali. Večina ih je bila za penziju, pak su si lepo v miru dišli v penziju. Tak vam je na kraju ta cela priča z japicom i njegovim kokotima z ciglane išla k kraju.

Delati je ne do kraja prestal. Delal ih je sosedima i rodbini. Neštere i sebi za gušt. Več je i pomalem bil stareši i več su ga ne niti roke služile kak negda.

Denes dok se znam peljati po Međimurju na čuda krovi vidim japičine kokote. Večinoma su to store hiže. V nešterima i nišče niti več ne živi. Interesantno je da mene kokoti vračaju v djetinjstvo i navek se zmislim na vreme štero sem provel z japicom i njegovim kokotima. Meštra šteri je svoju vještinu ne nigdor naplatil niti je nigdar koga kaj koštala. Ima jen kokot v moji vulici, por hiži od mene dale. Sam stoji lepo i gizdavo na vrhu krova. Sako jutro ga zbudi sunce štero pomalem ide gori. Kokot je stiha i ne kukuriče. Niti vjutro niti navečer. A ja ga saki den posljušam i mislim si, ali bude jemput bar zakukurikal te japičin kokot.

GOSTOVANJE TENISKE SEKCIJE NA MORU I DVOBOJ U TENIS CENTRU Aldo – Strunjan

(Štef Šimunić)

San svakog tenisača je meč, dvoboj, takmičenje, pobjeda… Više puta sam razmišljao zašto smo mi sportaši toliko predani sportskoj igri i posebno uspjehu-pobjedi? Odgovor se nudi sam po sebi. Ako si u igri (meču) onda nešto napravi, probaj biti bolji od protivnika. Već u ranoj fazi mladosti (djetinjstva) smo se suprostavljali jedni drugima unutar obitelji, a onda smo početkom škole to rivalstvo proširili i nastavili u školi i na ulici. Baš na tim sportskim nadmetanjima su nastajala još veća rivalstva. Još i danas se organiziraju slični turniri (najviše nogometni). Tada nismo ni znali za tenis koji je bio rezerviran za elitu, ali pored nogometa bio je popularan i stolni tenis. Nakon dokazivanja u sportovima koji su nam bili dostupni, odselili smo se iz rodnog kraja i tražili nove sportske izazove. Poslije dvadeset godina nogometa, »prve sportske ljubavi« počeli smo usvajati tenis, »drugu sportsku ljubav«. Tenis (bijeli sport) više nije bio namjenjen eliti, raširio se i počeo masovno igrati. Tenis je zahtjevan sport i nikad nisi dovoljno dobar u svim teniskim elementima (servis, forhend, bekhend, zadnja crta, mreža…).

Poslije svakog nastupa (pogotovo u parovima) slijedi druženje, gdje je aktualna analiza svega što smo pokazali u igri. Tako teniska igra udružuje sportaše – tenisače i doprinosi sklapanju prijateljstava, poslovnih prilika i dogovora o novim susretima. Poslije mnogih takvih nastupa i druženja svojim se sportskim pristupom i naša teniska sekcija HKDM-LJ našla na zavidno visokom mjestu na »rejtingu« te dobila pozive za susrete – turnire.

Posebno nam je drago i velika čast kada nas pozovu naši »Primorci«. Tako smo već drugi put ove godine gostovali na njihovim teniskim igralištima u »Tenis centru Aldo Strunjan«. Baš Aldo Zigante, koji uređuje teniske terene i okolicu, posluži nas sa vrhunskom mediteranskom hranom i drag nam je domaćin jer nas uvijek dočeka s velikim osmijehom.

TENISKA NATJECANJA – Tenis se igra na amaterskom i profesionalnom nivou, uglavnom na turnirskom principu, po sustavu ždrijeba i eliminacija. Profesionalno se igra na turnirima čiji sudionici dobivaju novčane nagrade. Profesionalne turnire organiziraju i za njih pripisuju pravila dvije organizacije: ATP koja brine o muškom tenisu te WTA koja brine o ženskom tenisu. Svaki nastup tenisača i tenisačica na profesionalnim turnirima se boduje, te onda dobija rang – lista koja pokazuje trenutni plasman pojedinca u svijetskom tenisu. Biti na prvom mjestu na toj ljestvici stvar je prestiža te rezultat koji mogu ostvariti samo najbolji tenisači na svijetu.

IZVOR TENISA – Za neke je možda iznenađenje a za neke ne, ali tenis dolazi iz Udruženog kraljestva (Velike Britanije). Siguran sam da poznate turnir koji se organizira svake godine u Londonu »Wimbledon« gdje se tenis igra na travi i neslužbeno taj turnir mnogi imaju za svjetsko prvenstvo u tenisu.

SEMINARI ZA LJUBITELJE FOLKLORNE UMJETNOSTI, KREATIVNOSTI I KULTURE (video konferencije, online seminari i radionice)

(Štef Šimunić)

Seminari koje je organizirao Hrvatski sabor kulture uz financijsku potporu Ministarstva kulture su za ova vremena pronašli pravi način za usposobljavanje i dopunu znanja za voditelje i članove folklornih grupa, pjevačkih zborova, glazbenika, djece… Seminari su bili namjenjeni plesnim i glazbenim voditeljima, kao i članovima pjevačkih i folklornih ansambala. Obuhvatili su nekoliko vidika stvaralaštva, prije svega glazbu i ples. Voditelji seminara su bili eminentni plesni i glazbeni stručnjaci iz Hrvatske. Uz plesna, glazbena i pjevačka predavanja, održali su i prezentaciju tradicionalnog načina odijevanja te odijevanja prilagođena scenskoj izvedbi. Hrvatski sabor kulture je svim članovima »kulturne mreže hrvatske kulture« (plesnim i glazbenim voditeljima, kao i članovima folklornih ansambala) pružio mogućnost daljnjeg obrazovanja i usavršavanja stečenih znanja i vještina. Voditelji su dobili priliku usvojiti nova znanja za buduće folklorne i glazbene programe.

FOLKLOR

Ciklus *online* folklornih seminara obuhvatio je temu iz organizacije rada unutar folklorne skupine. U svemu predočenom mogli su se pronaći svi koji rade sa skupinama za nastup, kako na teoretskom tako i praktičnom radu sa plesačima. Komunikacija voditelja sa članovima ansambla neophodna je za normalno funkcioniranje kulturno umjetničkog društva, kao i bilo koje druge društvene organizacije. Informiranje ansambla o tekućim obavezama (rasporeduma proba, nastupima ansambla…) moguće je izvršiti na različite načine. Današnje suvremene tehnologije nude razne oblike komunikacije koje se također mogu primijeniti u vođenju folklornog ansambla. Razne mobilne aplikacije mogu uveliko unaprijediti i olakšati organizaciju rada. Osim pljeska publike, putovanje s društvom je jedna od važnijih nagrada članu ansambla. Zbog toga je uvijek aktualno i zahtjevno pitanje za voditelja, kako postaviti postavu (ekipu) za turneju?

Program *online* folklornog seminara uključio je teoretski i praktični dio. Slušali smo predavanje voditelja seminara, praćeno videosnimkama i prezentacijama, samostalno rješavali zadatke, analizirali ih uz konzultacije (pitanja i odgovore). Cilj za nas voditelje folklornih skupina bio je upoznati se s osnovama teoretske postavke iz područja tradicijske kulture i metodičke primjene sadržaja, koje iz toga proizlaze. Voditelji smo upoznali i usvojili definirane pojmove koje sada možemo prepoznati (tradicijska kultura, folklor, metodika, načela…). Naučili smo se koje strategije i načine učenja možemo koristiti i kako članovima približiti ples (folklor), kako motivirati članove za bavljenje plesom (folklorom). Mi voditelji moramo znati osmisliti godišnji program rada svoje grupe i napraviti dobru pripremu za probu. Bilo je izrečeno puno zanimljivih i poučnih karakteristika o hrvatskom folkloru – budimo ponosni na naše izvorno:

- Folklor je rad koji okuplja ljude.
- Narodna nošnja je biser naše jedinstvenosti.
- Koreografija je bitna i važna, a nju netko mora prenijeti drugima - to je folklorna grupa.
- Europa (EU) je velika obitelj, koja želi očuvati svoje posebnosti, a Hrvatska kao mala zemlja joj može dati raznolikost.
- Hrvatska ima izuzetno poseban i bogat folklor, a on predstavlja ono što je naše (nastalo od početka - postojanja Hrvatske).
- Rijetko gdje u svijetu postoje takve raznolikosti u tradicionalnoj folklornoj izvornosti.
- u Hrvatskoj postoje četiri plesne zone (Panonska, Alpska, Dinarska, Jadranska), koje se razlikuju po stilu i ritmu. Izražavaju se posebnostima u pjesmama, plesovima nošnji i običajima.
- Na folklornom festivalu nastupi moraju biti autentični (ples, pjesma, nošnja), kvalitetno uvježbani, koreografija daje osobni pečat (veselo, otvoreno, komunikativno).
- Skupina je ogledalo voditelja. Da li svatko može biti voditelj?
- Folklorna grupa je jaka kao najslabija karika.

To su zanimljivi zaključci do kojih smo došli tijekom svog rada s folklornim grupama. Naučimo nešto od njih, čuvajmo, njegujmo i prezentirajmo našu kulturnu baštinu drugima.

KULTURNI AMATERIZAM U DOBA KORONE

(Nikola Matulin, predsjednik KUD Donji Vidovec)

Situacija koja nas je zadesila početkom ožujka doslovce nam je oduzela svakodnevne navike, nitko nije ni sanjao ni pomišljao da se takvo nešto uopće može dogoditi. Smatrali smo da se tako nešto viđa samo u filmovima, odnosno nekom svijetu mašte, a nažalost dogodilo se u stvarnom svijetu i još se ne nazire kraj, odnosno povratak prijašnjim navikama, životu kakav smo imali do tada.

Svi znamo da je narušeno zdravlje ljudi, ekonomija se ruši, posljedice svega bit će dugotrajne. Time smo zatrpani svakodnevnim člancima na portalima, dnevnim i tjednim listovima. Kako se to odrazilo na kulturni amaterizam u našim krajevima? Nekoliko riječi o tome kako smo se nosili s novonastalom situacijom, kako se nosimo, kako nam je poremetila sve planove, veselje, nastupe koje smo planirali, putovanja koja su temelj i zbližavaju ljude, drže ih na okupu u našim društvima. Prekid, odnosno zabrana djelovanja i okupljanja našeg društva doslovce nas je pogodila jer je došla vrlo naglo i nenadano. Svima je u mislima bilo da će nas taj virus nekako zaobići, odnosno ako se i pojavi da neće biti nekih velikih posljedica. Tako da smo svakako bili zatečeni i vrlo nezadovoljni novonastalom situacijom. Bili smo svjesni da će se prvobitna najava o zabrani djelovanja na dva tjedna produžiti i poremetiti sve naše planove. Trebalo se prilagoditi, snaći se na neki način. Počelo je doba digitalizacije u smislu komunikacije preko raznih web i mobilnih aplikacija tipa Google duo, Whatsup, Zoom, Viber i druge. Tako se i kod nas pojavila ideja krajem ožujka, pošto se još nije ni naziralo neko okupljanje na probi, da se nalazimo jednom tjedno na nekoj od aplikacija preko koje se možemo barem malo podružiti, pričati, izmijeniti neka iskustva u novonastaloj situaciji itd. Tako je i bilo: u početku se okupilo nas 8 do 10, dok se iz tjedna u tjedan broj povećavao i doslovce postala je navika da se jednom tjedno okupljamo na takav način umjesto probe za koju smo bili zakinuti. Naravno, cilj svega toga bila je samo komunikacija, da ostanemo povezani jer znamo i sami kad se društvo jednom opusti, članovi se zaokupe nekim novim zanimacijama i interes slabi. Pokušali smo svakako da nam se to ne dogodi. Bilo je tu i pokušaja sviranja, pjevanja no to je sve bilo zabave radi jer tehnika nije baš dopuštala da bude sve onako kako smo mi zamislili. Ali naglašavam, bitan je bio trud, držanje društva na kakvom-takvom okupu, stalna komunikacija. Smatram da smo u tome uspjeli.

Sredinom svibnja Stožer je dozvolio ponovno okupljanje skupina na probama na starim lokacijama, »uživo« uz posebna pravila. Prilagodili smo se svemu i jedva čekali tu prvu probu da se svi vidimo. S ponosom mogu reći da je na toj prvoj probi bilo gotovo 95% članova, što je bilo lijepo za vidjeti. Članovima je stalo do ponovnog druženja, do rada, pjesme i plesa, do onoga što svi vole i zbog čega zapravo i dolaze u KUD.

Tako smo sredinom svibnja započeli s probama, planove smo morali sve izmijeniti, ali dobro je u svemu što se natrag okupljamo i što radimo po starom. Kao što sam rekao planirati nešto, sada, neka putovanja, nastupe – to je gotovo nemoguće i s time smo se pomirili. Trebat će pričekati još neko vrijeme da se stanje stabilizira, da se vratimo u neku normalu koja je čak i bila na vidiku, ali evo opet mala neopreznost, opuštanje i nažalost ne ide baš na bolje. Također, kako smo se morali brzo snaći u novonastaloj situaciji, bitno je bilo ne prekinuti kontakte s našim prijateljima, donatorima, pratiti natječaje, javljati se na sve jer znamo da će prije ili kasnije doći opet sve na svoje i da ćemo moći raditi i veseliti se tome kao i prije, kao do sada. Poticati jedni druge međusobno, jer svi smo zajedno tapkali u praznom.

Velika želja nam je da se što prije sve normalizira, da se okupimo na nekoj smotri folklora, festivalu, pokažemo čime se bavimo, što volimo i što nas okuplja, da opet realiziramo neko zajedničko putovanje te da se provedemo barem kao na prethodnom u Pragu.

IZ MEĐIMURJA

(Josip Grivec, zamjenik župana Međimurske županije)

Prva polovina godine gotovo je projurila, čovjek naprosto ne vjeruje da je tu već ljeto, a još mi je svježe donošenje Proračuna Međimurske županije za 2020. godinu te proračuna općina i gradova u koje su utkani planovi i želje za ovu godinu. Planirane su brojne i različite aktivnosti na svim područjima, a Međimurska županija je u okviru svojih nadležnosti i mogućnosti planirala podržati te aktivnosti i dionike svekolikog života u Međimurju.

Posebni prioriteti i za ovu su godinu bili gospodarstvo, obrazovanje i sigurnost jer polazimo od činjenice da je gospodarstvo te stručni i obrazovani kadar temelj svakog razvoja, a da bi se oslobodili kreativni, stručni i drugi potencijali svakog pojedinca, a samim tim i društva u cjelini, moramo se osjećati sigurno. Usto moramo osjećati pravednost, dostojanstvo rada i radnika, međusobno poštovanje i razumijevanje, itd.

No u tim našim planovima nismo očekivali pandemiju nesretnog takozvanog koronavirusa. COVID-19 nam je svima bitno poremetio život kako pojedinačno, tako i na svakom drugom području. Uz strah za najugroženije shvatili smo krhkost ekonomije, međusobnu ovisnost i kako je svijet stvarno globalno selo. No isto smo tako uvidjeli da neke stvari bez kojih nismo mogli zamisliti svakodnevnicu ipak nisu tako neophodne, promijenili smo prioritete. Nekako razmišljam da u određenim aspektima treba što više potencirati pojedinačnu, regionalnu i državnu neovisnost jer se u ovo doba neprestanih promjena lakše prilagoditi izazovima i ispuniti osnovne potrebe pojedinaca i društva ako svi djelujemo lokalno i stvarano snažnije gospodarske i socijalne veze takoreći »u vlastitom dvorištu«. Tako da smatram da bi trebalo, koliko je moguće, »lokalizirati« proizvodnju osnovnih potrepština, brigu o okolišu, obrazovanje, socijalne i zdravstvene usluge itd. Sretni smo što se naš sustav civilne zaštite dobro postavio i reagirao na nacionalnoj razini, a i na području naše županije još bolje. Naravno, mnogo je ovisilo i o našem stanovništvu koje je poštovalo mjere i upute, a svakako treba imati i sreće jer Međimurje je područje, daleko više od drugih, izloženo dnevnim i tjednim migracijama lokalnog stanovništva koje radi u okolnim zemljama i područjima s povišenom razinom zaraženih koronavirusom.

Zbog pandemije mnogi se kulturni, sportski i drugi događaji nisu mogli održati te smo za te aktivnosti ostali prikraćeni, nadamo se da će se ipak bar nešto od toga nadoknaditi. Nacionalna razina uključila se s brojnim mjerama za potporu gospodarstvu i očuvanje radnih mjesta, a i naša je županija preorijentirala proračun u tom smjeru te se gospodarske aktivnosti odvijaju i nastavljaju. Moglo bi se reći da je Međimurska županija najveći investitor u Međimurju zahvaljujući brojnim projektima i privlačenju sredstava iz fondova EU-a, tako da svoje izvorne prihode upeterostručuje.

Međimurske jedinice lokalne samouprave također se uključuju u potpori gospodarstvu te ih na to i pozivamo jer treba sve učiniti za što brži oporavak gospodarstva te očuvati radna mjesta. Vezano uz potrebu ublažavanja štete izazvane COVID-om 19 Međimurska županija u okviru svojih mogućnosti i nadležnosti osigurala je sredstva potpore te si postavila tri cilja: održiv zdravstveni sustav i suzbijanje širenja COVID-a 19 u Međimurju, mjere pomoći gospodarstvu, mjere pomoći građanima nakon završetka pandemije koronavirusa. Krenulo se s Izmjenama i dopunama PRORAČUNA Međimurske županije za 2020. godinu, nastavilo se s realizacijom kapitalnih projekata s naglaskom na razvoju, krenulo se s potporama za gospodarstvo, obrtništvo, poljoprivredu i turizam te pomoć građanima u krizi uzrokovanoj koronavirusom.

U nastavku ćemo nabrojiti neke od natječaja koji su raspisani ili će se raspisati kao potpora.

Program potpora male vrijednosti za poticanje poduzetništva i obrtništva, očuvanja radnih mjesta,

povećanja broja zaposlenih, te stvaranja povoljnog gospodarskog okruženja za mikro, male i srednje poduzetnike s područja Međimurske županije. Sredstva za provedbu ovog Programa planirana su u proračunu Međimurske županije za 2020. godinu.

Subvencioniranjem poduzetničkih kredita poduzetnicima su osigurani povoljniji uvjeti kreditiranja za nova ulaganja u vlastiti razvoj.

Međimurska županija izdaje suglasnosti za odobrenje moratorija i reprograma postojećih kredita iz aktivnih programa kreditiranja (Lokalni projekti razvoja »Malo gospodarstvo« i Kreditom do uspjeha. Mjera 1 - Kreditom do konkurentnosti), s ciljem očuvanja financijske stabilnosti i likvidnosti poduzetnika, čije je poslovanje ugroženo zbog epidemije COVID 19. Zajedno s Ministarstvom gospodarstva, poduzetništva i obrta subvencionira se određeni postotak kamate.

Cilj programa potpore male vrijednosti za financijske potpore i instrumente je olakšati pristup sredstvima bespovratnih potpora za mikro, male i srednje poduzetnike te obrtnike koji na području Međimurske županije provode projekte ulaganja u unapređenje poslovanja, i to na način da će se sufinancirati troškovi izrade prijavne dokumentacije projektnih prijedloga koji se kandidiraju za dodjelu bespovratnih sredstava.

Program potpora male vrijednosti za samozapošljavanje nezaposlenih osoba kojim Međimurska županija dodjeljuje bespovratne potpore za samozapošljavanje nezaposlenim osobama za sufinanciranje troškova osnivanja poslovnih subjekata i početnih troškova poslovanja.

Program potpora male vrijednosti za poticanje razvoja poduzetništva i obrtništva uslijed globalne pandemije COVID 19.

Ulaganje u proširenje poduzetničke poslovne infrastrukture u Centru znanja. Projekt će konkretno pomoći poduzetnicima u početnim fazama poslovanja, uključujući stručnu tehničku i edukativnu podršku te raspoloživost adekvatno opremljenih poslovnih prostora po povoljnim uvjetima.

Koncesijska naknada za obavljanje javnog linijskog prijevoza putnika na području Međimurske županije koji su Odlukom Nacionalnog stožera RH o privremenoj obustavi javnog prometa ostali bez posla. Koncesionari ne moraju platiti koncesijsku naknadu za prvi kvartal prema ugovoru.

Županija se odriče svojeg dijela od prodaje državnog poljoprivrednog zemljišta (10% županija; 25% državni proračun i 65% JLS).

Županija se odriče svojeg dijela u zakupu državnog poljoprivrednog zemljišta.

Dodjela bespovratnih potpora za sufinanciranje turističkih projekata po aktualnom/otvorenom javnom pozivu s ciljem unapređenja i razvoja turizma u Međimurskoj županiji. Izravna financijska pomoć, u ovom trenutku, najugroženijem privatnom sektoru (ugostiteljstvo i turizam).

Smanjenjem predviđenog iznosa za potpore događanjima na području Međimurske županije sredstva će se preusmjeriti na promotivnu kampanju i sufinanciranje turističkih paketa. Opsežna promotivna kampanja provodila bi se za Hrvatsku i Sloveniju čim se steknu uvjeti na tržištu, tu bi se uključili i komercijalni subjekti, ali i JLS/TZ općina i gradova.

Sufinanciranje ostalih aktivnosti i projekata Obrtničke komore Međimurja, sufinanciranje troškova izlaganja proizvoda i usluga obrtnika na gospodarskim i obrtničkim sajmovima. Za očekivati je ponovno izlaganje na sajmovima u drugoj polovici godine. Potpora se dodjeljuje za sudjelovanje na sajmovima, izložbama i manifestacijama koje su od značaja za razvoj poljoprivredne proizvodnje, autohtonih proizvoda,

očuvanje tradicije i kulturne baštine, a koja imaju za cilj promoviranje i prodaju poljoprivrednih proizvoda.

Potpora se dodjeljuje i za građenje, rekonstrukciju i opremanje objekata za preradu poljoprivrednih proizvoda obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima koja obavljaju djelatnost prerade poljoprivrednih proizvoda. Usitnjenost i rasparceliranost poljoprivrednog posjeda jedna su od glavnih značajki međimurske poljoprivrede, a samim time i jedan od većih problema poljoprivrednih gospodarstva. Stoga Međimurska županija dodjeljuje potpore za okrupnjavanje i povećanje poljoprivrednih posjeda.

Potpora za ekološku poljoprivredu dodjeljuje se za troškove stručnog nadzora i sustava ocjenjivanja suglasnosti u ekološkoj proizvodnji, poljoprivrednom gospodarstvu koje ima zapisnik o obavljenom stručnom nadzoru i potvrdnicu o sukladnosti s propisanim temeljnim zahtjevima za ekološku proizvodnju. Cilj potpore je povećanje poljoprivrednih površina pod ekološkom proizvodnjom.

S potporom za razvoj međimurskih brendova robnih marki (mlijeko, »kalamper«, jaretina) se želi pomoći poljoprivrednim gospodarstvima. Potpora se dodjeljuje za troškove vezane uz istraživanje tržišta, provođenja analize i utvrđivanja postojeće razine kvalitete poljoprivrednih proizvoda.

Obzirom na izvanredne okolnosti vezane uz epidemiju virusa COVID -19 koje su dovele do otpuštanja radnika, Međimurska županija, osim poduzetnicima, obrtnicima i poljoprivrednicima, pomaže i građanima koji su uslijed epidemije ostali bez posla. Cilj ove mjere je pružiti potporu egzistencijalno ugroženim građanima koji su od 19. ožujka 2020. godine ostali bez radnih mjesta uslijed čega su im umanjeni prihodi.

Osim navedenih mjera, Međimurska županija i u ovoj proračunskoj godini osigurava određena sredstva za građane (studentske kredite, jednokratne potpore studentima, stipendije djeci hrvatskih branitelja, jednokratne potpore umirovljenicima, potpore udrugama civilnog društva koje djeluju na području zdravstvene i socijalne zaštite, brige o djeci i mladima, ljudskih prava, u provedbi programa i projekata usmjerenih na ranjive skupine, prijevoz za sve učenike osnovnih i srednjih škola, stipendije za deficitarna zanimanja, potpora djeci s invaliditetom, program potpore za građane bez stambenog prostora).

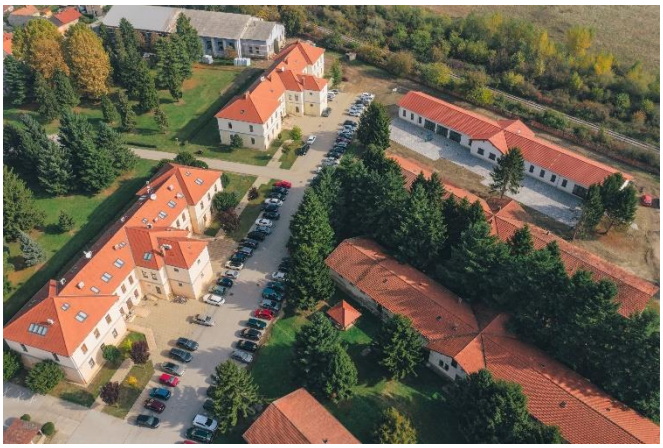

Osigurat će se i potpora gospodarstvu kroz kapitalne investicije (rekonstrukcija Starog grada Zrinskih, proširenje poduzetničke poslovne infrastrukture u Centru znanja, znanstveno istraživački centar Metalska jezgra, obnova Doma za starije i nemoćne osobe Čakovec, obnova Graditeljske škole Čakovec, statička sanacija Graditeljske škole, obnova sportske dvorane Ekonomske škole Čakovec, ulaganje u komunalnu infrastrukturu na prostoru bivše vojarne, dogradnja Paviljon 3 (stara interna) Županijske bolnice Čakovec, dogradnja Odjela radiologije Županijske bolnice Čakovec, Eko muzej Međimurje malo, Muzej prirodnih vrijednosti u Križovcu, rekonstrukcija Matulovog grunta u Frkanovcu, revitalizacija poučne staze »Svetomartinska Mura« u Žabniku, Ciklo odmorište u Svetoj Mariji, izgradnja i opremanje Osnovne škole Pribislavec, Obnova Osnovnih škola Macinec, Podturen, Vratišinec, Hodošan, Donja Dubrava, Goričan, Draškovec, adaptacija zgrade Scheier u Čakovcu, izgradnja sportskih dvorana u Osnovnim školama Goričan, Strahoninec, Draškovec, otkup zemljišta i projekti za dogradnju Srednje škole Prelog, dogradnja Osnovne škole Sveti Juraj na Bregu, Centar kompetentnosti Čakovec, projekti Županijske uprave za ceste.

Na kraju, želim vam, dragi prijatelji, da unatoč ovim nepovoljnim vremenima čuvate svoje (naše) običaje, kulturu i korijene, budete zdravi i svako vam dobro uz zahvalu na svemu.

PREDSTAVITEV BLAGOVNE ZNAMKE »OBJEMI HRVAŠKO«

(Goran Blažić)

Ni večje časti kot predstavljati svojo državo v čemerkoli, še zlasti na področju, ki ga resnično poznaš do podrobnosti in v katerem uživaš. Kot direktor predstavništva Hrvaške turistične skupnosti v Sloveniji, ki sem ga imel čast tudi odpreti, saj ga pred tem ni bilo, sem to počel 14 let.

S samim odprtjem predstavništva je želel hrvaški turizem izkazati spoštovanje slovenskim gostom in slovenskemu tržišču, ki je bilo v vsem tem obdobju za nas eno najpomembnejših.

Spomini na to obdobje so prelepi… Imel sem izvrstnega direktorja in vzornika, Nika Bulića, ki je bil legenda hrvaškega turizma, poln razumevanja do nas in predstavnikov v tujini, znal je pohvaliti in motivirati. Prav tako sem imel možnost, da sem si sam izbiral sodelavce, kar je velika prednost. Spoznal sem mnogo ljudi in se trudil predstavljati Hrvaško in njeno turistično ponudbo na najboljši možen način. No, vsaka zgodba ima svoj konec in čisto v redu je dati priložnost novim, mlajšim ljudem, da se dokažejo v tem zelo zanimivem poslu.

Projekt »Objemi Hrvaško« je nastal iz moje ideje, ker sem pri svojem delu v predstavništvu, ki je zadolženo za nacionalno promocijo, videl, da obstaja določena praznina pri ukvarjanju z manjšimi, posebnimi destinacijami, ki na tržišču šele iščejo svoje mesto.

Zelo zgodaj sem zaznal, da gre marketing, še posebej turistični, v smer digitalizacije, učil sem se in se še vedno učim vsak dan, rezultat tega pa je moje podjetje Sincro Plus d.o.o. Ljubljana, ki se odlikuje s svojo blagovno znamko »Objemi Hrvaško«. Smisel te znamke je, da informira slovenske goste o konkretnih zanimivih dogodkih na Hrvaškem, destinacijski in namestitveni ponudbi. Glede na to, da skoraj ni hrvaškega mesta, destinacije ali celo hotela, kjer nisem bil, in da istočasno odlično poznam mentaliteto slovenskega gosta in njegove potrebe, v svojem poslu enostavno uživam in ga ne bi več zamenjal.

*Na našem portalu »Objemi Hrvaško« koji je dostupan na stranici **www.objemi-hrvasko.si** predstavljamo zanimljivu hrvatsku turističku ponudu, kako na obali tako i na kontinentu. Hrvatski turizam promoviramo i na našim profilima društvenih mreža – Facebooku, Instagramu i Twitteru koji svi nose naziv »Objemi Hrvaško«. Vidjeli smo da je slovenskim gostima to vrlo zanimljivo, njihove reakcije su izvrsne jer im uspijemo približiti ponudu manjih objekata ili destinacija za autohtonom kulinarikom i mogućnostima za aktivan odmor koju bi sami možda teško našli. Isto tako, nastojimo ih upoznati sa svim zanimljivim događajima koje tijekom godine priprema Hrvatska kako bi se i sami mogli uključiti. Naravno, predstavljamo i nacionalne parkove i parkove prirode koje slovenski gosti naprosto obožavaju a nastojimo ih i upoznavati sa bogatom kulturnom baštinom i kulturom te poviješću Hrvatske.*

PREDSTAVLJANJE REGISTRA HRVATSKIH SUBJEKATA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE U HRVATSKOM DOMU U LJUBLJANI

(Renata Praća)

U organizaciji Saveza hrvatskih društava Slovenije u Hrvatskom domu u Ljubljani 27. veljače 2020. godine predstavljen je projekt uspostave Registra hrvatskih subjekata izvan Republike Hrvatske koji je pokrenut od strane Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Prisutne predstavnike hrvatskih društava, Romanu Franulović-Bušić, opunomoćenu ministricu Veleposlanstva Republike Hrvatske u Ljubljani i ostale goste u ime Saveza pozdravio je Štef Šimunić, potpredsjednik Saveza te im zaželio dobrodošlicu u Hrvatskom domu. Posebno se zahvalio Alenu Mataniću, voditelju službe za gospodarsku suradnju u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske koji je i vodio prezentaciju projekta, te Marti Vargek, višem stručnom savjetniku u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske na njihovom dolasku u Ljubljanu, naglasivši važnost korištenja Registra za sve nas koji živimo izvan domovine.

Alen Matanić je prisutnima pojasnio da Registar predstavlja digitalnu bazu podataka o hrvatskim subjektima izvan Republike Hrvatske i komunikacijsku mrežu, dostupnu u obliku aplikacije. Na taj su način realizirali ideju o povezivanju Hrvata diljem svijeta i korisnicima Registra pružili mogućnosti uspostavljanja poslovne, znanstvene, kulturne, sportske ili neke druge vrste suradnje. Pritom je omogućena i izravna komunikacija između svih korisnika te primanje obavijesti o mogućnostima ostvarenja profesionalnih i osobnih interesa korisnika. Registracija je moguća jednim klikom, pomoću postojećeg Facebook, Google ili Linkedin profila ili upisivanjem e-mail adrese te odabirom korisničkog imena. Nakon registracije i prijave u sustav (www.registarhrvataizvanhrvatske.hr), korisnici izrađuju zapise za fizičku i/ili pravnu osobu, što im omogućuje korištenje svih mogućnosti i prednosti Registra. Uspostava Registra predviđena je Zakonom o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske. Osobni podaci korisnika Registra zaštićeni su u skladu s odredbama Opće uredbe o zaštiti podataka. Na području zaštite podataka sudjelovao je i Filip Božić, predsjednik Hrvatskog društva Ljubljana. Pitanja, primjedbe i prijedloge možete uputiti na registar@hrvatiizvanrh.hr.

Sudjelujte u ovom projektu i postanite dijelom globalne Hrvatske jer svjetski je biti Hrvat!

SUDJELOVANJE PREDSJEDNIŠTVA SAVEZA HRVATSKIH DRUŠTAVA U SLOVENIJI NA 31. TEMATSKOJ SJEDNICI ODBORA ZA HRVATE IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE HRVATSKOG SABORA

(Renata Praća)

U Hrvatskom saboru u Zagrebu 5. ožujka 2020. godine održana je 31. tematska sjednica Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske pod nazivom »Hrvatske manjine u Europi: položaj i perspektive« kojoj su prisustvovali predstavnici nacionalne manjine iz deset zemalja Europe, članovi Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske Hrvatskog sabora, saborski zastupnici te predstavnici tijela državne uprave i javnih institucija. Pritom moramo naglasiti da je Savez hrvatskih društava u Sloveniji organizirao dolazak svih članova Predsjedništva Saveza u posjetu Hrvatskom saboru te sudjelovanje na sjednici.

Nakon uvodnih izlaganja prof. dr. sc. Bože Ljubića, predsjednika Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske Hrvatskog sabora, Zvonka Milasa, državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske te Ivana Gugana, potpredsjednika Savjeta Vlade za Hrvate izvan Republike Hrvatske, riječ su dobili i predstavnici hrvatskih manjinskih zajednica iz Mađarske, Austrije, Bugarske, Crne gore, Italije, Sjeverne Makedonije, Slovačke, Slovenije, Srbije i Rumunjske.

Zvonko Milas istaknuo je ulogu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, naglasivši kako su se financijska sredstva za projekte i programe pripadnika hrvatske nacionalne manjine značajno povećala u proteklih nekoliko godina. Istaknuo je da se komunikacija i suradnja s pripadnicima hrvatske nacionalne manjine iz svih dvanaest država poboljšala, što je vrlo važno, kao i jačanje međusobnog povjerenja.

Predstavnici manjine govorili su o aktualnom položaju u njihovim zajednicama, izazovima i postignućima te perspektivi hrvatske nacionalne manjine u zemljama iz kojih dolaze.

Položaj hrvatske manjine u Sloveniji predstavio je Đanino Kutnjak, predsjednik Saveza hrvatskih društava u Sloveniji te član Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Kronološki je ukazao na napore koje Savez, sudjelujući s različitim državnim organima u Sloveniji i Hrvatskoj, ulaže u aktivnosti na području priznavanja statusa hrvatske manjine u Sloveniji, a to je pitanje otvoreno još od 1991. godine, odnosno od formiranja samostalne i neovisne Republike Slovenije. Pripadnici hrvatskog naroda već stoljećima žive na području Bele Krajine, slovenskog dijela Istre, Pomurja i oko rijeke Sutle. Također, značajan broj Hrvata danas nalazimo i u većim gradskim središtima kao što su Ljubljana, Maribor, Velenje, Novo mesto, Koper, Celje…, ali Hrvati nažalost nemaju nikakva zakonska nacionalna prava, što je utjecalo i na financiranje rada Saveza i društava – članica Saveza. Tekućeg financiranja na nivou godišnjeg plana nije bilo,

a donatorsko i sponzorsko financiranje promijenilo se u projektno financiranje pa se tako izvode aktivnosti, događaji i priredbe koje su projektno pokrivene. Savez je postao krovna organizacija Hrvata u Sloveniji potvrđena od Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. U ovom je mandatu financiranje od strane Republike Hrvatske povećano za 100 %, što je znak podrške matične domovine i dobrog rada Saveza te dvanaest društava koja aktivno i predano pridonose jačanju hrvatske zajednice u Sloveniji te očuvanju nacionalnog identiteta. Radom u različitim sekcijama, provedbom kulturnih i sportskih događaja i susreta, radionica, tečajeva, predavanja i književnih večeri, izdavanjem svojih glasila, održavaju vezu s matičnim narodom. Vrijedno je spomenuti da je Savez već osam godina za redom organizirao centralnu priredbu Hrvata u Sloveniji – Sabor hrvatske kulture, obilježava proslavu Dana državnosti i druge prigodne svečanosti, a od 2010. godine djeca pripadnika hrvatske zajednice u Sloveniji mogu pohađati nastavu hrvatskog jezika koja je u nadležnosti Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Nastava se održava u Ljubljani, Lendavi, Mariboru, Ljutomeru, Radomlju i Grosuplju. U posljednjem mandatu Savez je plan rada u potpunosti realizirao kroz »Memorandum rada Saveza 2015-2019«, a sada priprema plan rada za srednjoročno razdoblje (»Memorandum II«), u kojem bi planirali modificirane i prihvatljive društvene aktivnosti. Obuhvatili bi tako cjelokupnu hrvatsku populaciju u Sloveniji, a budućim bi generacijama pokušali usaditi svijest o važnosti očuvanja nacionalnog identiteta i hrvatskog jezika.

Ovo je djelić izlaganja predsjednika Saveza hrvatskih društava u Sloveniji na tematskoj sjednici u Hrvatskom saboru, koje temelji na njegovom dugogodišnjem radu i iskustvu te poznavanju problematike naše hrvatske zajednice u Sloveniji. Đanino Kutnjak je Odbor ujedno upozorio da Savez nema prostornih, tehničkih i ljudskih kapaciteta da bi osim očuvanja tradicijske kulture sustavno radio na izdavaštvu, organizirao informativnu i medijsku djelatnost Hrvata u Sloveniji.

Na sjednici su doneseni zaključci, pri tom se ističu aktivnosti na poduzimanju sustavnih i koordiniranih aktivnosti s ciljem definiranja statusa u onim državama u kojima Hrvati nisu priznati kao nacionalna manjina (Slovenija, Bugarska, Sjeverna Makedonija), aktivan rad na poboljšanju statusa i položaja povećanju ostvarenosti manjinskih prava u onim državama u kojima su Hrvati priznati kao nacionalna manjina, podupiranje strateških projekata, osnaživanje ljudskih potencijala te stručnih i znanstvenih kapaciteta pripadnika nacionalne manjine, intenzivan rad u okviru međuvladinih mješovitih odbora za zaštitu nacionalnih manjina, kvalitetna provedba postojećih i osmišljavanje novih projekata usmjerenih na očuvanje jedinstvene kulturne baštine i razvijanje nacionalnog identiteta, podržavanje i razvijanje različitih modela učenja hrvatskog jezika i kulture u manjinskim zajednicama, poticanje razmjene učenika i studenata, njihovih posjeta domovini, razvijanje programa za djecu i mlade, poticanje svih vidova suradnje pograničnih županija s pripadnicima hrvatske nacionalne manjine, intenziviranje komunikacije i suradnje pripadnika hrvatske nacionalne manjine s Odborom za Hrvate izvan Republike Hrvatske Hrvatskog sabora, Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatskom maticom iseljenika i drugim nadležnim tijelima i institucijama Republike Hrvatske, jačanje međusobne povezanosti pripadnika hrvatske nacionalne manjine unutar jedne države, kao i unutar različitih država s Republikom Hrvatskom te s Hrvatima u Bosni i Hercegovini i s hrvatskim iseljeništvom.

U Republici Sloveniji status nacionalne manjine priznat je Talijanima i Mađarima koji su definirani kao »nacionalne autohtone zajednice« te imaju po jednog zastupnika u Državnom zboru (parlamentu), dok Romi sa Zakonom o Romima uživaju prava nacionalne manjine i nemaju predstavnika u parlamentu, ali imaju predstavnike u lokalnoj vlasti (gradsko vijeće). Slovenci su u Hrvatskoj priznata manjina te zajedno sa Albancima, Crnogorcima, Makedoncima i Bošnjacima imaju mogućnost biranja predstavnika. Republika Hrvatska je 31. ožujka 1994. godine potpisala sporazum o kulturnoj suradnji između Vlade Republike Slovenije i Vlade Republike Hrvatske. Do danas nije bilo pozitivnih koraka u rješavanja pitanja statusa Hrvata u Sloveniji. Nadamo se da nas čeka svjetlija budućnost i da će naše buduće generacije doživjeti priznavanje statusa hrvatske manjine u Sloveniji. Savez hrvatskih društava u Sloveniji i dalje će se boriti za ostvarenje ovih prava.

JUŠEKOVO LITERARNO USTVARJANJE

(Juš Hohnec in dedi Štef Šimunić)

Moj najstarejši vnuk Juš je zelo dober učenec in pravi knjižni molj. Končal je 6. razred Osnovne šole Miška Kranjca v Ljubljani. Zavzeto prebira knjige, celo zjutraj pred odhodom v šolo prej vstaja, da bi čim več prebral. Povedal mi je, da je tekmoval s sošolcem, kateri bo prebral več knjig. Juš je zmagal in za nagrado dobil knjigo od razredničarke. V času epidemije, ko so bile knjižnice zaprte, je od nas odnesel cel kup »arhivskih« knjig in si z njimi krajšal čas. Juš je zelo prijeten sogovornik in še precej igriv, a kako ne bi bil, če pa ima mlajšo sestrico in dva bratca! Vsi štirje (Juš, Tisa, Hrast in Ruj) so člani naše otroške sekcije *Žabice*. Zraven sta seveda tudi bratranca Žak in Vito. Da vsi obiskujejo *Žabice*, je zaslužen Juš, saj je ravno on njihov vzornik.

Kako je Juš postal *Žabec*?

Ko smo ustanovili folklorno sekcijo v našem društvu, sem doma izbiral međimurske pesmi in plese za naš prvi splet, ki sem ga poimenoval po začetni pesmi »Međimurski lepi dečki«. Vsako pesem sem vsaj desetkrat naglas zapel in zraven še plesal v dnevni sobi. Juš se je zraven igral in ni kazal interesa za moje petje in ples. Naslednji dan me je žena poklicala v službo in povedala, da si je »moj Međimurec« zapomnil celo pesem »Međimurski lepi dečki«. Odšel je tudi do omare, vzel mojo narodno nošo in jo začel oblačiti. Tudi škornje je probal obuti!?

Po tem dogodku sem mu predlagal, da pride na vaje k naši Magdi, ki je vodila otroško sekcijo *Žabice*. Že od prvega trenutka naprej je užival na vajah in nastopih.

Vsi vnuki zelo radi hodijo v Međimurje na obisk k sorodnikom v Donji Vidovec in Prelog. Radi obiščejo toplice Sv. Martin na Muri, kjer uživajo v kopanju, sprehodih po čudoviti naravi, obisku farme jelenov in muflonov Perhoč, druženju s konji v Izletišču Goričanec, saj imajo zelo radi živali. Ne smemo pozabiti, da so kot člani otroške sekcije *Žabice* že večkrat nastopili na mednarodnem festivalu otroškega folklornega ustvarjanja v Donjem Vidovcu. Ni kaj,… moji vnučki so zelo aktivni, a Jušek, kot lahko preberete, tudi zelo rad literarno ustvarja.

IZGUBLJEN

Ko hodim po naravi,
Čas na uri se ustavi.
Ko tavam sam,
Se tema bliža,
In narava zapre oči.
Takrat ugasnejo vse luči,
Ko pa zjutraj se zbudi,
Barve svetijo na vse strani.
Zagledam travnik prelep
V luči slepeči,
Ko pa sedem nanj,
Zagledam hiško kot iz sanj.
Stečem tja,
Pogledam v tla,
In si rečem:
»Kaj nam vse narava da«.
Nenadoma se dež ulije z neba,
Toča pada, kar se da,
Vihar piha,
In nenadoma poneha.
Rože, cvetje in drevesa,
Pa so zrasla do neba,
Do vesolja in še dlje,
Kamor domišljija seže,
Zato so vedno dlje,
Ko pa najdem pot domov,
Se še spominjam nenavadnega obiska,
Oh, zunaj se že bliska.

(Juš Hohnec)

FOLKLORNA TRADICIJA

(Štef Šimunić)

ULOGA GLAZBE I PLESA U ŽIVOTU

Folklorna glazba i ples uključeni su u život svakog naroda. Povezani su sa načinom života i mentalitetom svih ljudi koji folklor stvaraju, te ga prenose na svoje nasljednike. Razni običaji se događaju kroz cijelu godinu i važan su dio našeg života. Na svečanostima se izvode različiti nastupi i aktivnosti koje ispunjavaju naša očekivanja.

Glazba i ples su ljudska potreba za razonodom i zadovoljavaju naše društvene i kulturne potrebe. Pjesme imaju vrlo važnu ulogu u procesu učenja i usvajanju kulture u kojoj ćemo živjeti. Izvođenje glazbe često je motivirano s čovjekovom potrebom po odmoru, komunikacijom s drugima i isticanjem u društvu. Različiti seoski poslovi nisu zaokupljali mentalnu pozornost, zato su zahtijevali duhovnu aktivnost kao što je pjevanje i ples, kako bi se održala tjelesna kondicija. Pored zadovoljavanja potreba za zabavom u druženju uvijek je bila prisutna potreba za biranjem partnera i simpatija prema suprotnom spolu.

Posebnu ulogu su imala plesna kola koja su se izvodila pri javnom okupljanju u neradne dane. Tijekom izvođenja kola, svatko je mogao pjevanjem stihova izraziti svoje osjećaje i obratiti se nekome. Svirači su na događajima imali istaknutu ulogu. Pratili su kretanje prisutnih, najavljivali svirkom događanja i sami aktivno sudjelovali. Pokreti i napjevi koji su se izvodili u pojedinim obredima su imali posebno značenje (magijsko djelovanje). Njima se je nastojala pospješiti plodnost, zaštititi od bolesti i otjerati zle sile. Na primjer, plesanje sa snažnim udaranjem nogu u pod i visokim skokovima za koje se vjerovalo da će pospješiti urod repe i lana.

Tradicijski folklorni repertoar na području Hrvatske iznimno je raznolik. Bogatstvo i šarolikost stilova pjesme, plesa i svirke, kao i glazbala posljedica su susretanja različitih kultura: srednjoevropske, mediteranske i balkanske. Cjelovitost tradicijske folklorne glazbe i plesa u Hrvatskoj možemo potražiti u specifičnosti glazbenih i plesnih stilova u pojedinim regijama.

MEĐIMURJE

Posebnost tradicijske narodne glazbe u Međimurju, kao najsjevernijoj županiji na području Hrvatske predstavljaju jednoglasni napjevi. Napjevi se razvijaju u širokim melodijskim linijama koje zahvaćaju velike opsege a poseban čar njihovoj izvedbi daje slobodniji ritam kojim melodija teče neusiljeno, bez zastoja, i prirodno se stapa s tekstom. Specifična obojenost međimurskih melodija izvire iz srednjovjekovnih (crkvenih) tonskih načina sviranja. Česta upotreba mola stvara smiren, pomalo tužan ugođaj međimurskim napjevima.

Međimurke i Međimurci su odlični pjevači i plesači. U njihovim se pjesmama opisuje ljubav i pjeva o ljepotama malog Međimurja. Izražava se čežnja za zavičajem koju su osjećali Međimurci, kad su bili prisiljeni napustiti svoj rodni kraj. Raznovrsne teme vezane uz život i povijest Međimurja, širok raspon raspoloženja i osjećaja od sjete do glasnog veselja. Međimurski napjevi su posebnost u tradicijskoj glazbi Hrvatske i po njima je Međimurje specifično. Rado se slušaju i izvan Međimurja, tako ih nalazimo u raznim obradama za folklorne skupine i pjevačke zborove.

Glazbeni instrumenti karakteristični za Međimurje su citra, cimbal i violina. Od 1930. godine na glazbenoj sceni pojavljuju se i tamburaši, osobito u sklopu amaterskih folklornih skupina. Povijesno gledano na stoljetnu povezanost s Mađarskom, u folklornoj glazbi i plesu Međimurja nalazimo i elemente koje zajednički dijele oba naroda.

NARODNA NOŠNJA MEĐIMURJA

Ako spominjemo kulturu i tradiciju moramo spomenuti i nošnju. Pogotovo iz razloga što su međimurske narodne nošnje među ljepšima u Hrvatskoj. Različitost nošnji predstavlja različite načine života, običaje i kulturu pojedinih područja. Nošnja je jedna od najizrazitijih osobnosti jednog naroda i svojom raznovrsnošću najbolje oslikava bogatstvo kulturne baštine. Kod međimurskih nošnji razlikujemo svakodnevnu od svečane, baš kao i kod gastronomije u pripremanju jela. U nošnjama prevladavaju četiri boje – bijela i crna kao noseće, te crvena i zelena kao dekorativne boje. (Nastavlja se…)

MEĐIMURSKA ČRNA PISANICA

Autori virtualne izložbe: Biserka Vučenik, Sandra Mikac-Ciglar i Borivoj Radojčić

(Štef Šimunić)

Virtualna izložba »MEĐIMURSKA ČRNA PISANICA« nastala je u organizaciji Zavičajne zbirke »Insulana« knjižnice »Nikola Zrinski« Čakovec i Biserke Vučenik iz Donje Dubrave. Izložba obrađuje temu izrade uskršnjih pisanica *batik* tehnikom, koje Biserka Vučenik izrađuje preko trideset godina. Izložba sadrži 27 fotografija iz arhiva Biserke Vučenik, opis tehnike izrade črne pisanice te za koju prigodu se ona izrađivala.

Biserka Vučenik jedna je od rijetkih čuvarica te tradicije poznate u Donjoj Dubravi i okolnim selima. Posjeduje preko tisuću takvih pisanica, koje je sama izradila ili dobila na poklon. Najstarija sačuvana pisanica stara je preko šezdeset godina. Uz pisanice čuva i stare predmete koji su služili za izradu takvih pisanica, kao što je *kljičica* i posuda za vosak. Ovoj tehnici izrade pisanica Biserku je naučila Marija Fabić iz Donje Dubrave.

Ljubav prema izradi i ukrašavanju pisanica prenijela je na cijelu obitelj, supruga Branka i sina Marka. Tamošnje Kulturno umjetničko društvo *Seljačka sloga*, potaknulo je popularizaciju ove tehnike izrade pisanica te pokrenulo kandidaturu ove vještine za na listu nematerijalne baštine pri Ministarstvu kulture. Biserka Vučenik često održava radionice izrade črnih pisanica te sudjeluje na brojnim izložbama. U ovom trenutku fotografije njezinih pisanica mogu se vidjeti na dvije virtualne izložbe, Knjižnice »Nikola Zrinski« Čakovec te na Facebook virtualnoj izložbi – Virtualni pirhi Hiše rokodelstev iz Dobrovnika u Sloveniji.

O *batik* tehnici izrade pisanica

Postupak izrade pisanica počinje iscrtavanjem kontura voskom na ljusci jajeta. Konture se crtaju drvenim štapićem na čiji vrh je pričvršćen komad bakrene žice u obliku kljuna – takozvane *kljičice*. *Kljičica* se prislanja na plamen svijeće kako bi se zagrijala i umače u vosak i tek

tada je moguće pisanje po ljusci. Polja unutar kontura se tada boje – nekad se bojalo uz pomoć krep papira, danas se boje flomasterom. Obojeni dijelovi tada se *čoskaju,* odnosno zapune voskom. Motivi koji se crtaju su najčešće cvijeće, a pisanica se dodatno ukrašava i prigodnim natpisom (Sretan Uskrs iz Donje Dubrave ili drugih krajeva…).

Kad je pisanica iscrtana umače se u crnu boju (nekad je to bila otopina čađe, a danas je to boja za tkaninu) i kad poprimi crnu boju vadi se van i osuši. Na kraju se skida sloj voska s pisanice i ona dobiva svoj prepoznatljiv izgled. Svaka pisanica izrađena na takav način je unikat.

Črne pisanice i običaj bratimljenja i sestrenja

Pisanice *batik* tehnikom u Donjoj Dubravi nisu se izrađivale za Uskrs već za nedjelju nakon Uskrsa takozvanu Pisanu nedelju. Izrađivale su ih obično vještije žene iz sela i bile su namijenjene za mladež od četrnaest do dvadeset godina u svrhu bratimljenja i sestrenja. Običaj bratimljenja i sestrenja podrazumijeva razmjenu pisanica među mladima koji si obećaju da će nadalje jedan drugoga zvati brat ili sestra. To su bile takozvane *pisane sestre* i *pisani brati*. Ovaj običaj je danas izumro, postoje samo zapisi i predaja kojom se te priče prenose.

PUT OD RODNOG KRAJA DO HKD MEĐIMURJE-LJUBLJANA

(Marija Ivanović, rođ. Kanižaj)

Nostalgija… i opet nostalgija. Moje selo Donji Vidovec, Logovec, potok Bistrec iza Logovskih dvorišta i vrtova. Po riječima ljudi koje su se stoljećima prenosile od usta do usta, Bistrec je nekada bio velika voda, a Logovec prva ulica gdje su se uz vodu počeli naseljavati ljudi. Niže naših vrtova, još prije 40 godina, dolazile bi žene iz cijelog sela i ispirale rublje u Bistrecu. Čak bi i ljudi iz udaljenih sela vozili rublje konjskom zapregom. Bio je to zanimljiv i jedinstven prostor na potoku. Na gornjim, strmijim stepenicama odlagalo se rublje, a na stepenicama uronjenim u vodu, stajalo se i ispiralo. Ponekad se znalo naći i po desetak žena, a za njih je to bilo posebno druženje. Starog Bistreca, kojeg smo si u mojem djetinjstvu prisvajala uglavnom djeca iz Logovca, danas više nema. Na tom mjestu nalazi se istoimeni kanal. Na žalost presušio je zbog hidroelektrane. Bistrec je bio more za nas rođene u tom kraju. Uz žabe, punoglavce, potočne ptice, posebnu vegetaciju bio je i više od mora.

Niže potoka pojavljivala se svakog proljeća ljepotica, ruža košuta. Još uvijek se sjećam kako smo kao djeca brali ljubičice, a među njima našli i košute. Ne znam da li još uvijek rastu iza vrtova. Još niže nalaze se rodna polja naše prelijepe ravnice.

A desilo se da sam i ja jednoga lijepoga dana došla u Ljubljanu. Slovenija je sada moja nova domovina. I tu, u prelijepoj Ljubljani ponovo sam zajedno sa mojoj školskom prijateljicom Marijom Horvat (Friščić) i našim školskim prijateljem Štefom Šimunićem, predsjednikom Hrvatskog kulturnog društva Međimurje-Ljubljana. Rijetko se desi da netko susreće svoje školske prijatelje podalje od svog rodnog sela. Kada pomislim na to, moje se srce uvijek napuni neizmjernom radošću. Naš predsjednik mi je više puta predlagao da se uključim u folklornu sekciju *Trsek.* Nisam talent za ples i pjevanje, ali sam se prošle godine u studenom ipak odlučila zaplesati.

Uz veliku pomoć i strpljenje članova sekcije savladala sam korake i 2. veljače 2020. nastupila na Susretu folklornih skupina i pjevača narodnih pjesama manjinskih etničkih zajednica pod nazivom »Stope prošlosti plešu budućnost«, a ubrzo kasnije i na gostujućoj izložbi igračaka u Etnografskom muzeju u Ljubljani. Nisam ni znala kakvom me nevjerojatnom energijom ispunjavanju međimurske pjesme i ples, zvuk tambura. Osjetila sam posebnu povezanost i radujem se svakoj vježbi naše folklorne sekcije i novim prijateljima u sekciji. Hvala vam dragi moji za pjesmu i ples, hvala vam za druženje!

MOJI OSJEĆAJI

(Marija Ivanović, rođ. Kanižaj)

Rođeni za ljubav, za vječnost.

Svi mi, ja... Svi zajedno jedno srce, jedna duša, dragi Bog. Moje srce kuca za tvoje, kuca za sve nas. Gdje god se okrenem milost Božja, dar života na toj Zemlji, o kakva ljepota... I te male stvari ljubavi.

Tvoje cvijeće sa naših polja, djetelina koju sušim godinama za tebe u svojoj bilježnici, tvoj prelijepi osmijeh, koji me hrani, tvoja večera kad se vratim na večer umorna,... žena koja pruža ruke zagrljaja.

Vjerovali ili ne... sva ljubav svijeta je u nama, u našim srcima. Tamo strpljivo čeka da je pronađemo, da je otkrijemo. Mijenja nas, da bi se izrazila preko nas. I kad je osjetimo, uhvatimo je čvrsto i sijmo gdje god se naša noga dotakne zemlje.

Ljubav samo želi da svi skočimo u nju i kupamo se u njoj, u toj osvježavajućoj kupki, koja nikada ne presuši. Sve treperi u prelijepoj ljubavi... ljudi i cvijeće, drveća i ptice i životinje, pa i kuće... dišemo je, osjećamo u zraku, na svakom koraku... Uvijek je u nama, u našim srcima. Posebno kad radimo sa suosjećanjem do ljudi, predani, kad srce bije tako jako i krv teče jače kroz vene, kada osjetimo svaku stanicu svojega bića.

Ljubav samo oprašta i ljubi i ne poznaje granica... ne u dobroti, ne u količini, ne u trajanju. Neopisivo je bolja i ljepša od svega što nam daje i nudi svijet... ona je vječna.

Zaplešimo i plešimo u svom životu sa ljubavlju svim ljudima, pred njihovim očima i tako će nestati sve muke, boli i bolesti. Hvala ti Bože, što se po Tvojoj milosti mijenjamo i postajemo Ti, tu na Zemlji, koja diše sa nama, raste sa nama, nužna za naš život.

Ta Zemlja je tijelo, potpuno i dovršeno, a za nas tako prirodno. Znamo li prepoznati raznolikost i ujedno prelijepu skladnost svih oblika, koje nam nudi? Harmoniju boja, svježinu jutara, integritet šuma, nijanse boja voda, toplotu sunčevih zraka?

Zemlja... živo biće koje nam omogućuje život. Zato bi je morali ljubiti, poštovati, jer ona ne pripada nama, dana nam je samo u korištenje.

Znamo li preko te prirode prepoznati Onoga koji nam sve to daje, dragoga Boga i njegovu dobrotu? Znamo li prepoznati svoju ulogu na toj Zemlji, u tom životu?

Shvaćamo li da je sve što se događa na tom svijetu, jedino pravilno i da preko tih događaja polako idemo k cilju. Potrudimo se i pustimo utisak da je ovaj svijet i zbog nas bio ljepši.

Osjetimo ljubav u grudima... dragoga Isusa, koji je uvijek u nama i sa nama i ljubi nas onakve kakvi jesmo i čeka... čeka... i čeka da krenemo sa Njim.

»DRUGO ŽIVLJENJE« IVANA BLAGUSA

Razgovor s pisateljem in odlomek iz njegove pete knjige: ZNOVA GOVORIM

(Štef Šimunić)

Spraševal sem se, zakaj se Ivo ni oglasil že cel mesec. Običajno pokliče, kadar je blizu oziroma ima kak opravek. Vedel sem, da ima razlog za to. Pomislil sem, da je mogoče na Rakitni ali na morju, kjer piše novo knjigo.

Potem kot strela iz jasnega izvem, da je Ivana možganska kap. Zaskrbelo me je in takoj sem poklical na njegovo številko, vendar ni bilo odgovora. To sem ponovil večkrat, mobilni telefon je zvonil, a se ni nihče oglašal. Številko mobilnega telefona njegove žene nisem imel, pa tudi preveč vsiljiv nisem hotel biti.

Po približno enem mesecu me je Ivan poklical. Težko je govoril, a se je dobro zavedal, kaj se mu je zgodilo. Po razgovoru se mi je porajalo veliko vprašanj in pomislekov, a sem molčal. Ne spodobi se spraševati, tudi prijatelja ne, o njegovih težkih trenutkih v življenju, kajne?

Dobro leto kasneje je s knjigo ZNOVA GOVORIM povedal vsem in vse, kar me je takrat zanimalo. Zanimivo branje v petih poglavjih, kot je delovnih dni v tednu. Opisani dnevi v prvem letu drugega življenja:

- *ponedeljek je slovo od matere,*
- *v torek opisuje njegov boj z boleznijo,*
- *v sredo začne z branjem na glas,*
- *v četrtek se zahvali za promocijo v knjižnici Velenje in*
- *v petek začne pisanje.*

Za vas sem danes izbral odlomek iz prvega poglavja:

NA ZAČETKU JE PONEDELJEK

Zaposleni, ki so pridni kot črni sužnji na bombažnih nasadih, ali tisti, ki so pridni ali ne, iščejo delo na uradih za nezaposlene, vseeno, vsem se v *ponedeljek* mudi.

»In prav je tako,« pravimo penzionisti.

Delovni ljudje naj pridno delajo, naj redno plačujejo v pokojninsko blagajno, da bomo dobili zasluženo pokojnino. Zato je za mene ponedeljek najlepši dan v tednu. Četudi je čisto navaden delovnik, so meni ponedeljki kot prazniki. Kaj bi govoril, če pa je tako.

V ponedeljek je bil moj urnik dela določen že v prvem življenju, sedaj ni nič drugače. Hvala bogu, da sem po kapi ostal mobilen. Minimalne pomanjkljivosti pri hoji in prijemanju desnice z manj moči opazi le mojstrsko oko.

Drugi ponedeljek v februarju sva sedela s Štefom na kavici. Ne vem, zakaj pravijo tej popularni društveni dolžnosti prav kavica, vendar je on pil limonado, jaz pa sem se zadovoljil z zelenim čajem. Tudi najin pogovor je bil enosmerni tok, on je govoril, jaz sem molčal. Kaj bi lahko drugega počel? Nič, kot da sem v glavi tiho preverjal besedice, ki jih je izrekel in jih občudoval, kako dobro je z njimi oblikoval svoje stavke. V prvem življenju so me mikale njegove retorične sposobnosti, sedaj, v drugem življenju, sem bil osredotočen na njegov govor, mimiko obraza in gestikuliranje rok.

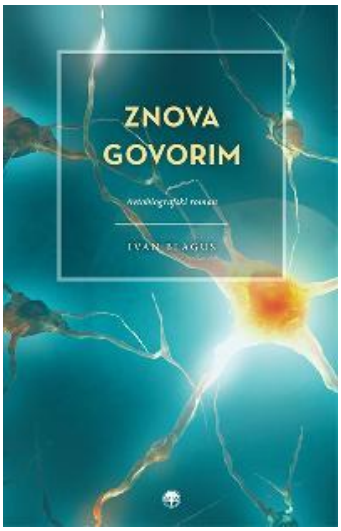

Štef je dober govornik, nikoli mu ni zmanjkalo repertoarja. Je predsednik Međimurskega društva, obenem vodja in plesalec v folklorni skupini, pa urednik in novinar društvene revije *Pušlek*. Dobrih deset minut je govoril o aktualnih zadevah v društvu, nato je začel razlagati o poslih s pripravo izdaje revije. Tu sem ga prekinil: »*Štef, čakaj, stani malo*… « Hipec kasneje sem mu rekel: »Napisal sem besede za… «.

Imel sem pripravljen nabor besed, a sem iz sebe iztisnil le nujno sporočilo, pa še brez imena revije. *Pušlek* je bil v glavi, toda nisem ga mogel izgovoriti.
Štef je bil presenečen: »Zanimivo, kdo bi rekel, da ponovno pišeš.«

Dolgo je trajala tišina, kot je običajno, da so možgani preverjali besedice v glavi: »*Poglej zadevo, ti odločiš, če je dobra za časopis.*«
»Odločim?« je hitro odgovoril. Zajel je sapo: »Pa kaj sprašuješ neumnosti, raje mi jo hitro pošlji.«

»*Tu jo imam*… « Zopet mi je beseda ugasnila. Takrat sem potegnil iz žepa popisan list. Za hip sem ga držal v rokah, ker nisem našel pravih besed, potem sem mu ga tiho ponudil. »Kaj?« je bil osupel.
Moje misli so se zbrale, da sem mu lahko jasno rekel: »*Ti si šef, preberi in se odloči*.«
»Kajpak… no,« je motovilil, »seveda, da jo objavimo, tudi če je… « Popil je velik požirek limonade in si je vzel čas za premislek.

Vedel pa sem, kaj je hotel reči z neizgovorjenim. »*Ne, Štef, če bo dober, drugače ne,*« sem mu odločno rekel in mu pokazal z roko, naj jo prebere.
Tokrat ni odgovoril, ampak je začel tiho brati…

Prebiral jo je počasi, kot se spodobi za urednika revije, jaz pa sem molče čakal na njegovo presojo.
»Daj roko, čestitam, po kapi… « Ustavil se je za hip, potem je mojo dušo razveselil s popravkom: »Za drugo življenje je to odlično delo.«
»*Hvala, Štef, ne vem, kaj naj ti rečem, če bom še kaj pisal…*«
Štef je hitro prekinil moj monolog: »Prva je dobra, vendar ne bo zadnja, kajne?«
»*Poglej*…, sem mu rekel in pokazal na papirju, »*doto, dvakrat sem začel, pa nič napisal*…«
Zopet me je prekinil: »Za začetek je več kot dobro, kar naprej piši, piši in ponovno piši.« Pokazal je s kazalcem na besede na vrhu mojega teksta.

Štefovo pozitivno mnenje je padlo na plodno prst, pa mu nisem tega pokazal. Spil sem čaj, v naslednjem trenutku je udarilo v skurjene možgane, kot strela s čistega neba: »*Doma jo imam, pa saj je varno pospravljena v omari.*«

Mirno je mešal limonado, nič ni spraševal, le z zanimanjem me je gledal.
»*Pa njeno zadnje*…, sem izjecljal. Pomislil sem, potem sem mu rekel: *Pred smrtjo mi ga je dala… kako se reče pisanje*?«
»Pisanje?« je glasno razmišljal med požirkom. »Mogoče pa je zapuščina.«
»*Ne nič ni u p… m……*« Prelistal sem besede v glavi in se spomnil teksta, s katerim bi lahko končal stavek: »*Listek papirja, imam ga, kot midva pijejo kavo*.« Nisem povedal stavka pravilno, vendar sem moral govoriti. Pogosto se spomnim korena besede, zgrešim pa v obrazilu, spolu, številu. Tokrat sem zgrešil tudi koren besedice, saj midva nisva pila kave.

Napravil je zadnji požirek limonade, kot da ne bi opazil moje zgrešene opazke glede pijače. »Torej imaš na listu papirja skrito njeno voljo o dedovanju,« je rekel, ko je požirek varno spravil v želodec.

»*Ne Štef, mama ni zapustila ničesar, kar bi lahko delili*,« sem mu kar lepo povedal. »*Za pisanje gre*.«
»A tako praviš?« je počasi rekel in mi dal čas za premislek. »*Pa pustila je svojo napisano… se reče… sebujek.*«
»Kdo ali kaj je sebujek?« je vprašal, pa je Međimurec.
»*Dota je sebujek*,« sem si priklical še slovenski prevod, »*ki sem jo dvakrat pisal*.«
»Torej imaš njeno pisanje o doti. Te prav razumem?« Pokimal sem z glavo, potem se mi je mudilo domov.

Doma sem hitro našel kartonsko škatlo in med njenimi slikami iskani papir. Odkar je mati odšla iskat očeta k Bogu, sem nosil v duši zadnji ostanek njene zapuščine, ki sem jo sedaj držal v rokah.

Pred smrtjo mi je napisala drobno besedilo na listku papirja, kot mi je počela vse življenje: s kom se igrati, kje je skuhana hrana, kaj je treba kupiti in poleg je pustila še denar.

Mati je bila preslaba, da bi jo lahko razumel človek bistveno manjše sposobnosti komuniciranja. Razumem jo, z govorom sem bil takrat kot moj vnuk pri letu in pol starosti. Čutila je, da odhaja, pa mi je, ko se mi vrne govor, napisala kratko sporočilo.

Med madžarsko okupacijo je dokončala štiri razrede osnovne šole. Nikoli ni hodila ne v hrvaške, kaj šele v slovenske šole, in pred smrtjo je napisala v međimurščini, s kakšnim vezajem pa je bil slovenski. Na listu papirja je bilo z njeno okorno pisavo napisano *Sebujek*…

GROFOVI ZRINSKI

(Đuro Špiranec)

Poraz kršćanske vojske na Mohačkom polju 1526. godine bio je jedan od krupnih posljedica za Hrvatsku, pa tako i za Međimurje. S obzirom da je u boju kod Mohača našao smrt i kralj Ljudevit II., Hrvatska je ostala bez svoga vladara. Prilikom izbora novog vladara hrvatski velikaši bili su podijeljeni. Jedni su bili za austrougarskog kralja Ferdinanda, a drugi su nastojali da za novoga kralja bude izabran Ivan Zapoljski, Erdeljski vojvoda. Na kraju je izabran kralj Ferdinand.

Turci su do toga vremena zauzeli čitavu Ugarsku i skoro polovicu Slavonije. U čestim bojevima s Turcima, među hrvatskim velikašima, isticao se Nikola Šubić Zrinski. Novi kralj Ferdinad imenovao ga je hrvatskim banom.

Zrinski je 1546. godine kupio od kralja međimurska imanja Čakovec i Štrigovu. Ferdinand je tu prodaju mogao obaviti jer su spomenuta imanja izumrćem obitelji Ernušta pripala kraljevskoj komori, a kralj je za ratove protiv Turaka trebao mnogo novaca. Prodaji Čakovca i Štrigove pokušao se oduprijeti grof Petar Keglević , tast posljednjeg Ernušta. Kada je Zrinski došao u Čakovec da stupi na svoje imanje, dočekala ga je Keglevićeva straža koja je u međuvremenu zaposjela Čakovec.

Keglević se prema kraljevu naređenju doskora morao povući iz Čakovca. Tada je Nikola Zrinski na Novu godinu 1547. na svečani način uveden u svoja međimurska imanja. On je odmah potom unutar čakovečke tvrđave počeo graditi veliki dvorac u kojem je namjeravao živjeti sa svojom brojnom obitelji.

Ban je imao za suprugu Katarinu, kćerku ozaljskog kneza Ferdinanda Frankopana. Zrinski dvorac u Čakovcu sačuvao se sve do naših dana, samo je u 18. stoljeću nadograđen i tom prilikom dobio drugi kat.

Kratka kronika Zrinskih

Nikola Šubić Zrinski poživio je u Čakovcu deset godina. Za to vrijeme istakao se u više bojeva s Turcima, bio je sposoban vojskovođa i pravi junak. Kao kapetana Sigeta zatekla ga je junačka smrt. Turski sultan Sulejman II. mjesec je dana opsjedao Siget te umro pod njim od jada, ne dočekavši da mu Zrinski preda grad.

Zrinski je poginuo prilikom provale iz grada u borbi s Turcima. Bio je protestantske vjere, a prihvatio ju je zbog njegove druge žene Eve Rosemberg, kćerke češkog grofa Rosemberga. Od oca Nikole protestantizam je prihvatio i njegov sin Juraj, koji je kao rođeni Međimurac proveo čitav život u Čakovcu.

Poslije Nikoline smrti Juraj je vodio brigu o svim imanjima Zrinskih u Međimurju. Osim toga dao je sagraditi oko Čakovca nekoliko manjih utvrda jer je u to doba bojazan od provale Turaka bila velika i posve realna.

U Legradu je sagrađena veća utvrda koja je trebala priječiti dolazak Turaka do Čakovca.

Juraj Zrinski otvoreno je nastupao protiv međimurskih katolika i protiv katoličke crkve. Zrinski je s vremenom protjerao sve katoličke svećenike iz Međimurja. U selu Vidovcu stoji još i danas crkva Blažene Djevice Marije u kojoj se nalazio Marijin kip koga su Međimurci naročito štovali smatrajući ga čudotvornim. Grof Juraj ni taj kip nije poštovao, već je puštao da ga protestanti obeščašćuju. Katolici su bili prinuđeni kip sakriti. Vratili su ga na staro mjesto tek onda kada je protestantizam u Međimurju dobio snošljivije oblike. Juraj Zrinski umro je u Čakovcu 1603. godine.

Poslije smrti Juraja Zrinskog ostala su dva njegova sina. Stariji se zvao Nikola, a mlađi isto kao i otac Juraj. U to doba vodio se u Ugarskoj turski rat protiv kralja Rudolfa II. U sastavu turske vojske nalazili su se i krimski Tatari, koji su često prelazili preko Drave i napadali hrvatsku Podravinu.

U dva navrata Tatari su prohujali i Međimurjem te ostavili iza sebe mnogo spaljenih kuća. Hrvatski Podravci odlučili su se osvetiti Turcima. Prikupili su oko dvije tisuće vojnika i u jesen 1603. godine krenuli pod zapovjedništvom krajiškog generala Sigismunda Trautmansdorfa u tursku Slavoniju.

Toj vojni priključio se i mladi Nikola Zrinski sa svojim Međimurcima. Bila je to prva prilika mladom Nikoli da se okuša u borbama s Turcima i koliko je poznato u Kreševu se iskazao dostojnim potomkom dvojih predaka. Kasnije je Nikola Zrinski ml. sudjelovao i u drugim bojevima protiv Turaka i uvijek se iskazao kao vrstan zapovjednik i vješt mačevalac, ali se doskora odao piću te je u jednom boju smrtno stradao.

Juraj Zrinski ml. bio je kao i njegov otac odgojen u protestantskom duhu. Juraj Zrinski ml. se 1613. godine odrekao javno luteranskoj vjeri u pavlinskoj samostanskoj crkvi u Svetoj Heleni kraj Čakovca. Juraj Zrinski ml. bio je u jesen 1620. godine u Čakovcu, a Petar 1621. godine u Vrbovcu.

Pošto je njihova majka bila luteranka, za Jurajeve sinove izabrani su skrbnici na čelu sa zagrebačkim biskupom Petrom Domitrovićem. Skrbnici su se brinuli da Nikola i Petar budu školovani i odgojeni u katoličkoj vjeri.

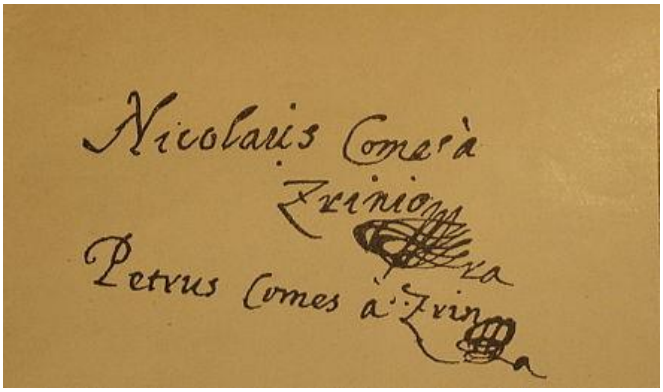

Braća Nikola i Petar Zrinski proveli su 1637. godine vojnu protiv turske Kaniže. U sukobu pred kaniškom tvrđavom Turci su pretrpjeli velike gubitke. Kralj Ferdinad II. primijetio je vrline obojice Zrinskih, zato je Nikolu imenovao zapovjednikom svoje tjelesne straže, a kasnije i generalom svih krajiških četa u Hrvatskoj.

Godine 1647. Petar je postao zapovjednik krajiških uskoka koji su bili najmoćniji štit u obrani Hrvatske od Turaka. Dok je Nikola Zrinski vršio dužnost hrvatskog bana, njegov brat Petar se i dalje isticao u bojevima s Turcima, kao neustrašiv junak. S obzirom da su bila braća na dvije različite dužnosti, razdijelili su u skladu s time i svoje posjede.

Nikola je sebi zadržao Čakovec s Međimurjem, a Petar je dobio Bakar, Vinodol, Grobnik i Ozalj. Petar se u međuvremenu oženio Katarinom, kćerkom kneza Vuka Frankopana, generala Karlovačke krajine.

(Nastavlja se…)

(Izvor: Mirko Marković, Međimurje – stanovništvo i naselja, Zagreb, Naklada Jesenski i Turk, 2003)

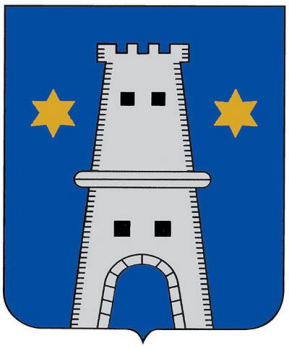

PRELOG

(iz knjige Pozdrav iz Međimurja, autora Srećka Pospišila)

Prelog je grad koji slobodno možemo nazvati upravnim središtem donjeg Međimurja. Najveći dio prihoda Prelog ostvaruje od industrije, zatim od trgovine, ugostiteljstva, poljoprivrede te drugih djelatnosti. U turističkom smislu Prelog se veže uz rijeku Dravu pa ga lokalno stanovništvo s pravom naziva dravskim biserom duge i zanimljive povijesti.

Uz gradsko naselje, u sastavu Preloga su naselja: Cirkovljan, Čehovec, Čukovec, Draškovec, Hemuševec, Oporovec i Otok.

Iz antičkog doba na području Preloga nalazi se ruralni kompleks villa rustica kod Ferenčice, Ciglišća i Varaščine, koji su arheolozi vremenski smjestili u 3. stoljeće. Na području današnjeg Međimurja počeli su se u 13. stoljeću naseljavati hispitesi – kraljevski gosti koji su razvijali obrt i trgovinu. To su mahom bili njemački obrtnici koji su se u Prelogu naselili na posjed grofa Lankreta, tadašnjeg gospodara imanja Subotica. Budući da je grof Lankret morao ustupiti dio svog imanja, u zamjenu je dobio posjede čiji su vlasnici umrli bez potomaka. Zamjenu su proveli hrvatski ban Roland od Ratolda i vespremski biskup Pavao, a pisana isprava izdana je u Prelogu 9. prosinca 1264. godine. Tri dana ranije, ban Roland je u Prelogu izdao još jednu povelju – presudu za posjed Trnava. To je ujedno prvi pisani trag Preloga. Zbog toga Preložani svake godine 6. prosinca obilježavaju Dan grada.

Prelog je ime dobio prema hrvatskoj riječi vlak, odnosno kajkavskim riječima vleči, vlačiti i prevlačiti. To je zbog činjenice što je na tom području bilo tranzitno pristanište i prijelaz preko rijeke Drave. Preloška župa spominje se još davne 1334. godine u popisu župa Zagrebačke biskupije. U rujnu 1480. godine u Prelogu je sa svojom vojskom boravio hrvatsko-ugarski kralj Matija Korvin. Prelog je tada bio značajno trgovište, a takav status imao je i u vrijeme kad su Međimurjem gospodarili grofovi Zrinski.

Putopis iz 1750. godine opisuje Prelog kao veliko i mnogoljudno trgovište s puno ulica i s velikim brojem malih, drvenih slamom pokrivenih kuća. Sredinom 18. stoljeća u Prelogu počinje djelovati trivijalna, odnosno pučka škola. Prelog je u prošlosti Međimurja bio najrazvijenije obrtničko središte. U 18. stoljeću osnovano je u Prelogu središnje skladište kamene soli za ovaj dio kraljevstva, a potom i svilana za preradu kokona dudovog svilca. Svilana je s radom potpuno prestala 1848. godine. Prema broju stanovnika, obrtničkih radionica i trgovaca Prelog je imao glavnu gospodarsku ulogu u Međimurju.

Godine 1860. Prelog je zaobišla željeznička pruga, a nakon što se ugasila proizvodnja sirove svile nije postojala značajnija poduzetnička inicijativa. Ipak razvijeno poljodjelstvo i stočarstvo, uz obrt i trgovinu potaknuli su 1873. godine u Prelogu osnivanje prvog novčanog zavoda – »Donjomeđimurske štedionice«. Godine 1905. osnovana je i »Preloška štedionica«. Četverogodišnja mađarska okupacija ostavila je loš trag na Prelog u kojemu su nakon toga oduzete mnoge upravne funkcije, a 1962. godine Prelog je svrstan među obične Mjesne zajednice. Hrvatski sabor proglasio je Prelog gradom u veljači 1997. godine.

NOVE INTERNETSKE STRANICE DRUŠTVA (www.hkdml.si)

(Renata Praća i Štef Šimunić)

Dragi naši članovi i prijatelji društva, sa zadovoljstvom vas obavještavamo da smo postavili nove internetske stranice Hrvatskog kulturnog društva Međimurje-Ljubljana koje su sada suvremene, pregledne i posjetiteljima prijazne. Pozivamo vas da pogledate naše aktivnosti i detaljnije se upoznate s radom Društva i naših sekcija.

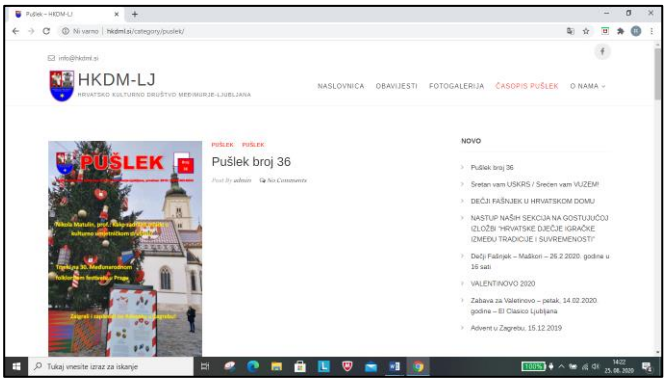

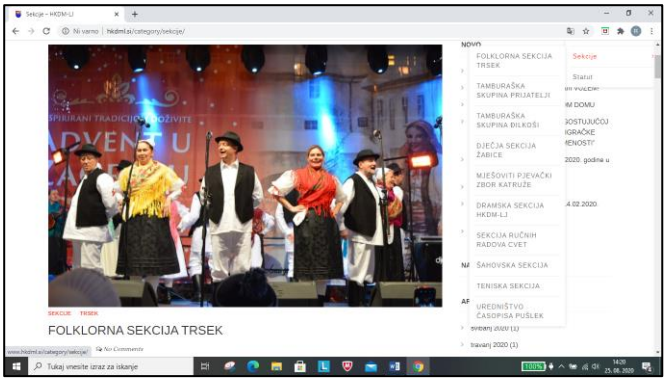

Internetske stranice su ogledalo našeg Društva, možete pročitati naše *Obavijesti*, u *Fotogaleriji* pogledati naše nastupe i događaje, prolistati i pročitati časopis *Pušlek*. S klikom na sadržaj *O nama* možete saznati sve o *Društvu, Sekcijama*, *Kontaktima*…

Kreator naših internetskih stranica je Srečko Levačič, prijatelj našeg Društva. Pomoć kod realizacije nudili su mu Štef Šimunić, predsjednik Društva i Renata Praća, predsjednica Izvršnog odbora u Društvu koji su ujedno pripremili objavljeni tekst na internetskim stranicama.

Pogledajte, pročitajte i napišite vaše mišljenje, komentare, prijedloge…

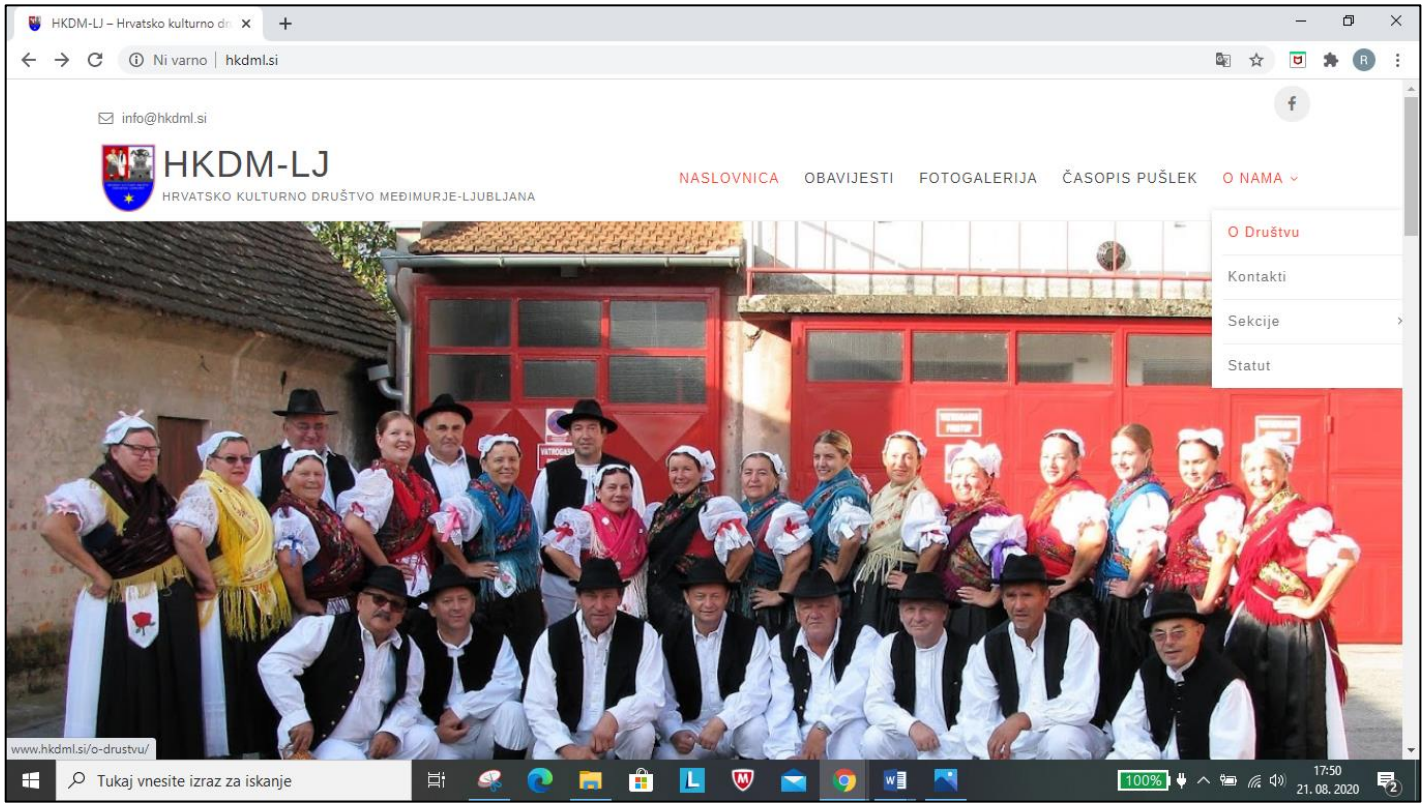

PITA SA ORASIMA I SVJEŽIM SIROM (SKUTOM)

Prhko tijesto:

400 g brašna (bijelog, crnog ili pirinog)
200 g maslaca (sobne temperature)
70 g šećera
4 žumanjka
2 velike žlice mlijeka
1 vrećica vinskog kamena (praška za pecivo)

Nadjev I:

150 g mljevenih oraha
50 g šećera (može i više)
2 žlice ruma

Nadjev II:

500 g svježeg sira
70 g šećera (može i više)
2 žlice griza
4 bjelanjka (istući snijeg)

Tijesto se umijesi samo toliko da se poveže. Podijeli se na dva jednaka dijela, izvalja te slaže u tepsiju na sljedeći način:

- tijesto,
- nadjev I,
- nadjev II,
- tijesto.

Peći u zagrijanoj pećici na 180 °C približno 30 minuta.

Ovu dobru pitu naše bi mame često pekle jer bilo je uvijek dobrih oraha, svježeg sira, domaćeg maslaca.

Dobar tek!

Zapisala: Marija Ivanović (Kanižaj)

Zahvaljujemo se donatorima koji podržavaju aktivnosti našeg Društva.

TISA d.o.o., Ljubljana

STINS PLUS d.o.o., Ljubljana

AM HOLDING d.o.o., Ljubljana

DIS CONSULTING d.o.o., Ljubljana

ALBC d.o.o., Ljubljana

SINCRO PLUS d.o.o., Ljubljana

ENERPROM d.o.o., Ljubljana

VALENT NESTIĆ

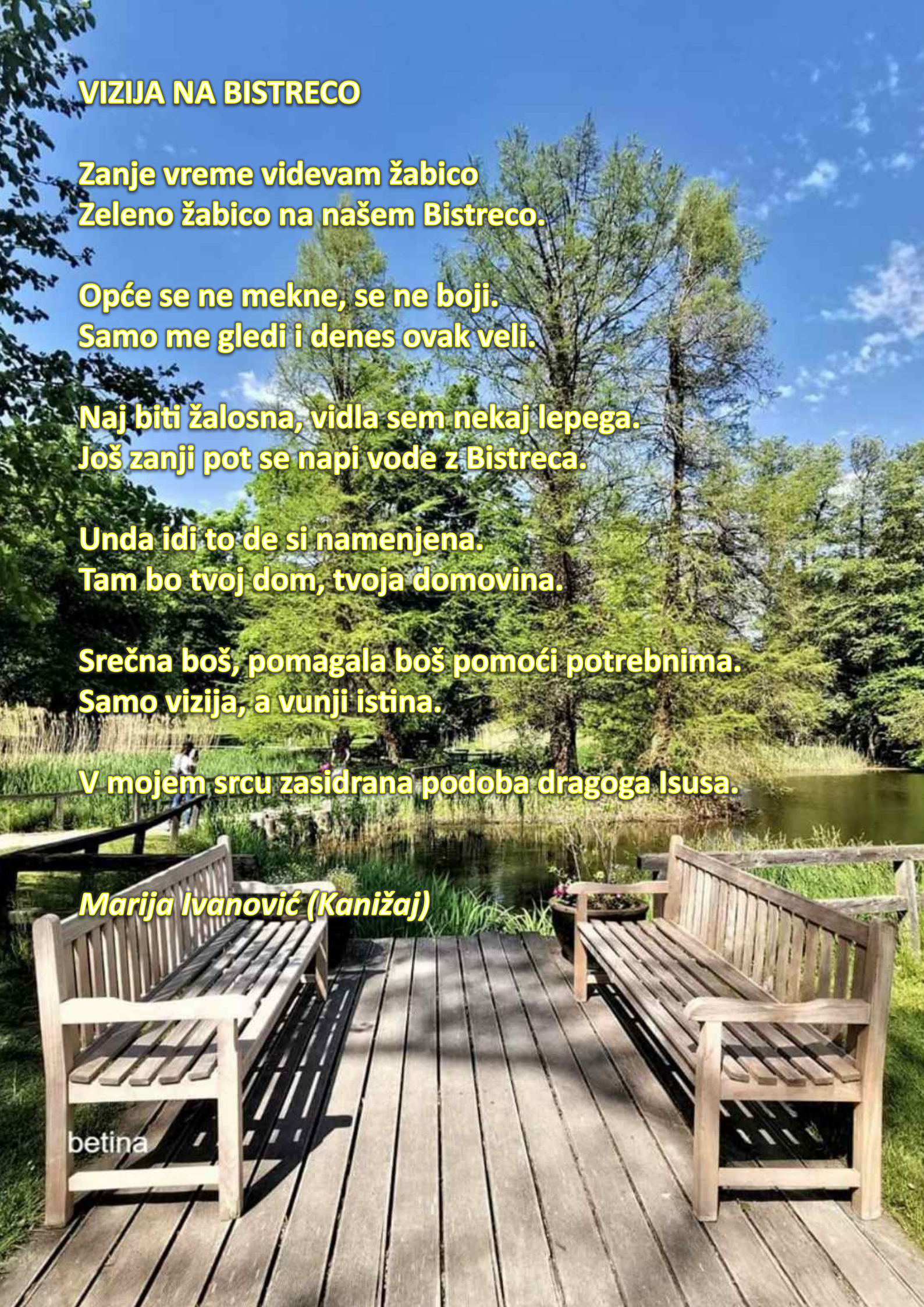

VIZIJA NA BISTRECO

Zanje vreme videvam žabico
Zeleno žabico na našem Bistreco.

Opće se ne mekne, se ne boji.
Samo me gledi i denes ovak veli.

Naj biti žalosna, vidla sem nekaj lepega.
Još zanji pot se napi vode z Bistreca.

Unda idi to de si namenjena.
Tam bo tvoj dom, tvoja domovina.

Srečna boš, pomagala boš pomoći potrebnima.
Samo vizija, a vunji istina.

V mojem srcu zasidrana podoba dragoga Isusa.

Marija Ivanović (Kanižaj)